

Ин лоиҳа аз тарафи Иттиҳоди Аврупо
маблағгузори мешавад

ЕСТАР

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

ЛОИҲАИ БАЛАНД БАРДОШТАНИ
РАҚОБАТПАЗИРИИ АГРОБИЗНЕС
ДАР ТОҶИКИСТОН

ПРОЕКТ ПОВЫШЕНИЯ
КОНКУРЕНТНОСПОСОБНОСТИ
АГРОБИЗНЕСА В ТАДЖИКИСТАНЕ

ЕСТАР booklet on modern orchard management –

for Agricultural Extension Services and farmers

Дастурамали ЕСТАР оид ба идоракунии боғҳои интенсивӣ –

барои ширкатҳои хизматрасонии кишоварзи ва деҳқонон

Ин лоиҳа ба таври консорсиум
амалӣ мешавад

German Excellence. Global Relevance.

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAIJK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Марк Лансиен

Агротехникаи парвариши боғи интенсивии себ

**Буриш дар фасли зимистон
аз 80-100 соат/гектар**

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAIJK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Чорабиниҳои агротехникӣ дар давоми сол

	Ноябр	Декабр	Январ	Феврал	Март	Апрел	Май	Июн	Июл	Август	Сентябр	Октябр
Буриш												
Каламча Пайванд												
Ниҳолшинонӣ												
Нест кардани алафҳои бегона												
Ғизодиҳӣ												
Ҳифзи мева аз касалиҳо												
Пешгири аз сармо												
Ягонакунӣ бо маводи кимиявӣ												
Бо тур пушондан												
Ягонакунӣ бо даст												
ҷамъовари мева												
ҷамъ кардани тур												

2

Қаламчапайванд

- ✓ Омодаги замин: 250 соат/ректар
- ✓ Омода намудани пайваддуст: 150 соат/ректар
- ✓ Арзиши пайванд: аз 15000 то 20000 евро/ре

Пахлупайванд
диаметр > 6 см

Исканапайванд
диаметр < 6 см

3

Омода намудани замин барои бунёди боғ

Сous-solage

Zone ameublée

Zone fissurée

Zone non travaillée

Коркарди замин дар чуқурии 45-50 см

4

Мошинолот барои коркарди хок

Бунёди боғ

2500 бех/га дар 160 соат. Арзиши кишт: 40000 евро/га (бо тур)

Мухлати шинондан:
дар водихо декабр- январ,
дар нохияҳои куҳи
март -апрел

7

Шинонидани ниҳол тавассути техникаи кишоварзӣ

8

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

Шинонидани сунпояҳо бо истифода аз техника

9

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

Боғи интенсивӣ дар Фаронса

10

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Тоза намудани алафҳои бегона

Давра	Моддаҳои фаъол	Маҳсулоти тиҷоратӣ (реактивӣ)	Меъёр /га
Феврал	Напропамид	Девринол	9
Май	Глифозат	Рундап	7
Июн	Глифозинат	Баста	5

11

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Нест намудани алафҳои бегона бо истифода аз техникаҳои кишоварзӣ

12

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Тоза намудани алафҳои бегона ва нармкунии беҳи дарахтон бо истифодаи техникаи кишоварзӣ

-Механикӣ	3 то 4 қитъа	1.50 то 2 соат/га
-Ҳароратӣ	3 то 4 қитъа	1.50 то 2 соат /га

Гербанет

13

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Озуқадихӣ

- ✓ Аз 2 то 3 маротиба пошидани азот
- ✓ 1 маротиба пошидани фосфор ва калий
- ✓ Суръат аз 5 то 7 км/соат: 1 қатор

N	P2O5	K2O	CaO	MgO
То 90 кг	То 45кг	70 кг		

14

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Коркард бо захрдорухо бар зидди хашаротҳои зараррасон ва касалиҳо

Номгуи касалиҳо ва хашаротҳои зараррасон	Шумораи коркард дар мавсим (маротиба)
Парша	аз 15 то 20
Кирми себ	аз 2 то 4
Ширинча	аз 2 то 4
Касалиҳои дигар	аз 2 то 4

15

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Дорупошаки тангенсӣ (хати расанда)

16

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

Муҳофизати боғҳо аз сармо бо усули обпошӣ

**Тавассути обпошӣ дар ҳолати бениҳоят сард шудани ҳаво;
Хароҷоти кам**

© Didier Ulrich 2015

17

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

Муҳофизат аз сармо

400 қуттии шамъ дар як
гектар,
7 евро /1 қуттӣ
Ҳимоя 8 соат (2-3 соат шаби
сард)

Фростбастер: ҳимоя то -5° (5 то 7га)
Нархи харид 18 000 евро
Истифодаи 4кг пропан/соат

18

Давраҳои ягонакунии дарахтони мевадиҳанда бо усули кимиёвӣ ва дастӣ

Якум
маръилаи
ягонакунӣ

Дуюм
маръила дар
давраи
гулшукуфой

Сеюм маръила дар
давраи ғурабандӣ
(20мм)

19

Нақшаи ягонакунӣ бо истифода аз захрдоруҳо

Давраҳо	Номгуи захрдоруҳо	Модаҳои таъсиркунанда	Меъёр/га
E3 	Этефон	PRM -12	3 л
8 то 10 мм 	A.N.A +6.Ва	Рошуа +максел	1.5 кг 3.7 то 7.5 л
12 то 14мм 	Метамитрон	Бревис	1.1 то 2.2 л

20

Ягонакунӣ бо усули механикӣ

40 % - и гулҳо мерезанд

21

Пушонидан бо тур

4 соат/га

22

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 This project is funded by The European Union

Кушодани турҳо

4 соат/га

23

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 This project is funded by The European Union

Ягонакунии дастӣ

80 то 250 соат/ га
дар моҳи июн

24

Їамъоварии ҳосил

400 то 600 соат/га

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF BALK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRAS
This project is funded by The European Union

Чамъоварии хосил

ТАШАККУР

ECTAP

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

EUROPEAN UNION

FRUITFUL SCHOOL

NIRÁS

This project is funded by The European Union

Марк Лансиен

Гузаронидани буриш

ECTAP

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

EUROPEAN UNION

FRUITFUL SCHOOL

NIRÁS

This project is funded by The European Union

Ғизодиҳии дарахтони себ

- Ғизодиҳии дарахтон;
- Тавсифи элементҳои ғизой;
- Асосҳои ғизодиҳӣ;
- Талаботи дарахти себ ба ғизо;
- Усулҳои ғизодиҳӣ.

2

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

Мақсади буриш

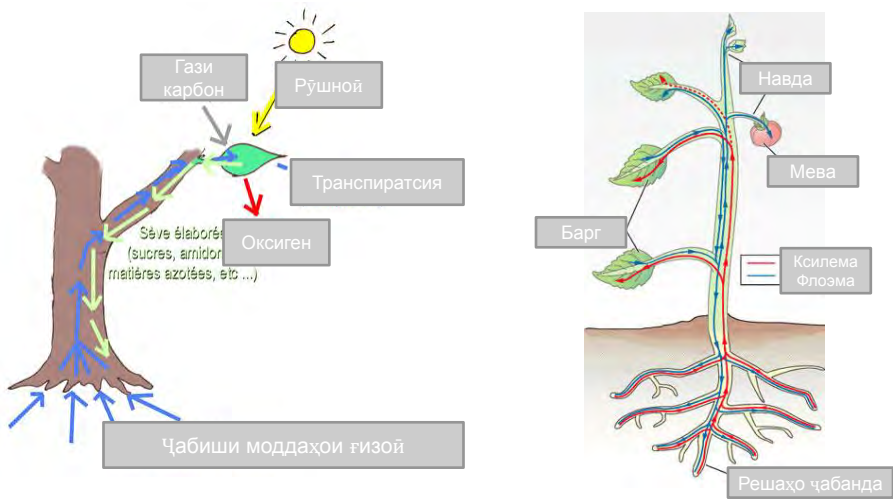
- Ташаккулёбии меваҳои босифат (андоза, ранг, таъм)
- Шакли дуруст гирифтани дарахт
- Сабзиши шохаҳои нав ва ҳосилдиҳанда
- Ба мувозинат даровардани ҳосилбандӣ
- Бартараф намудани солбандӣ

3

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

Ҳаракати моддаҳои ғизой дар дарахт

Гази карбон

Рӯшноӣ

Транспиратсия

Оксиген

Сève élaborée
(sucres, amidon,
matières azotées, etc...)

Чабиши моддаҳои ғизой

Навда

Мева

Ксилема
Флоэма

Решаҳо ҷабанда

4

ECTAP

ENHANCED COMPETITIVENESS OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT **NIRÁS**

This project is funded by The European Union

Асбобҳо барои гузаронидани буриш

5

ECTAP

ENHANCED COMPETITIVENESS OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT **NIRÁS**

This project is funded by The European Union

Муғчаҳои нашвӣ   Муғчаи ҳосилдиҳанда   Муғчаи ҳосилдиҳанда   Муғчаи ҳосилдиҳанда (1) ва беҳосил (2)

Гуногунии муғчаҳо дар дарахти мевадиханда

6

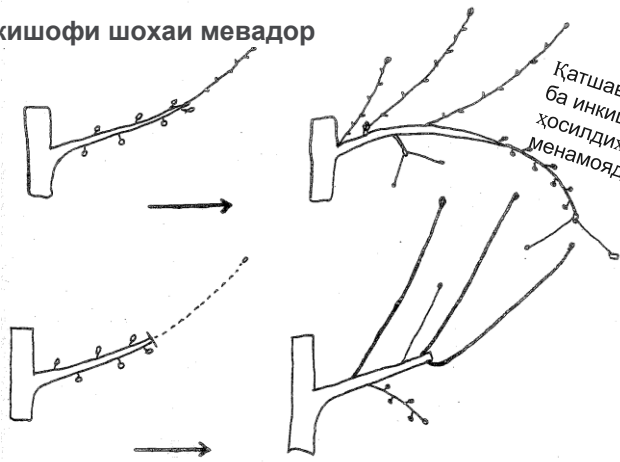

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TALUK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Инкишофи шохаи мевадор

Қатшавии шохаи дарахт
ба инкишофи муғҷаи
ҳосилдиҳанда мусоидат
менамояд

7

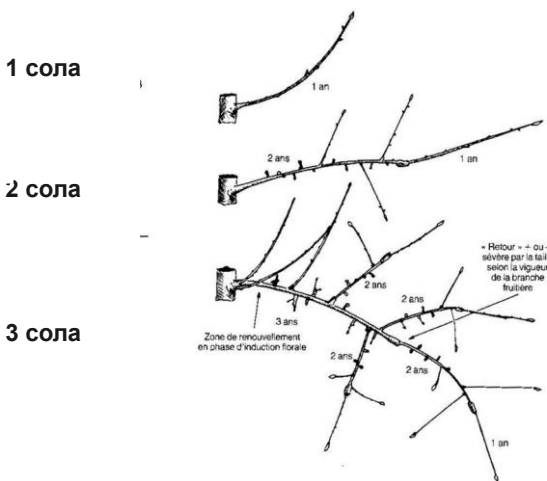

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TALUK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Афзоиши табиии шохаи хамида

= Retour + ou -
selon la vigueur
de la branche
fruitière.

Zone de renouvellement
en phase d'induction florale

8

Ҳаракати моддаҳои пластикӣ аз руи нишондоди Клуни

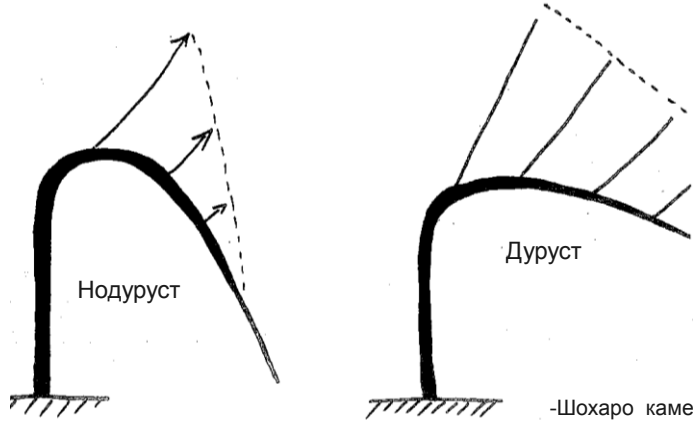
Дарахти рост шинондашуда ҳамеша моили баланд шудан дорад.

9

Шакли ҳам намудани шохаҳо

Нодуруст

Дуруст

-Шохаро каме ба таври горизонталӣ қат намудан беҳтар аст

10

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TALK AGRI-BUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Хусусиятҳои ташаккули мева дар шохсор вобаста аз навъҳо

 <p>I Type SPURS: production bois de 2 ans et plus</p>	 <p>II Reine des Reinettes- Canada-Ste Germaine production bois de 3 à 5 ans</p>	 <p>III Golden- Gala- Braeburn- Elstar production bois de 1 à 3 ans</p>	 <p>IV Granny Smith production bois de 1 et 2 ans</p>
---	---	--	--

11

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TALK AGRI-BUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Нақшаи ҳам намудани шохи дарахт

Ҳам намудани шохи дарахт дар доираи А ва С номувофик аст.

0°
30°
45°
90°
120°
180°

Zone A
Vigueur

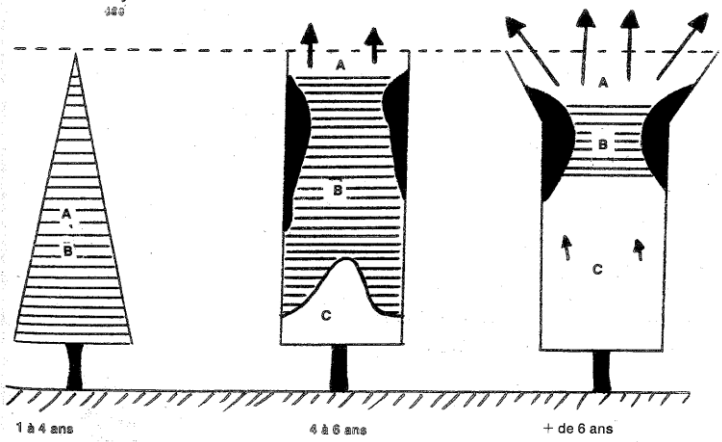
Zone B

Zone C

12

Шакли афзоишёбии дарахт

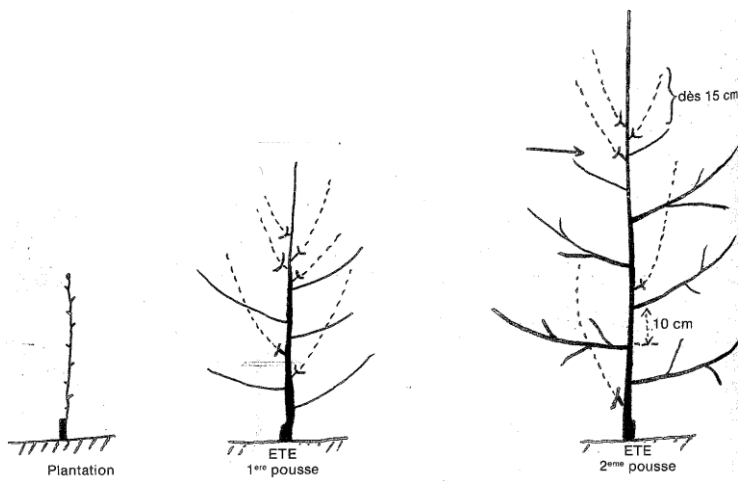
1 à 4 ans   4 à 6 ans   + de 6 ans

Доираи афзоишёбии дарахт аз А ба С инкишоф меёбад.

13

Тартиби шаклдиҳии дарахтони мевадиханда

Plantation   ETE 1ère pousse   ETE 2ème pousse

ниҳол   Соли 1-ум   Соли 2-юм

14

Намудҳои буриш

- Буриши Тригем (кундаланг) (1970)
- Буриши дароз барои сабзидани шохчаи нав (1970-1985)
- Буриши кундаланг (1985-2000)
- Буриши марказгузар (2000-2005)
- Аксимум (2012)

15

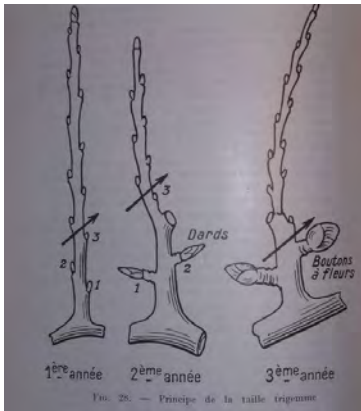
Буриши Тригем (се муҶча) (1970)

Асос

Ташаккул додани шохчаҳои се муҶчадор

Фоида

- ичроиши осон
- танзими афзоиш барои ташаккулёбии муҶчаҳои ҳосилдиҳанда

16

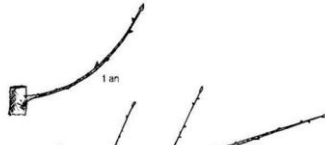

Буриши дарози такрорӣ (1970-1985)

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

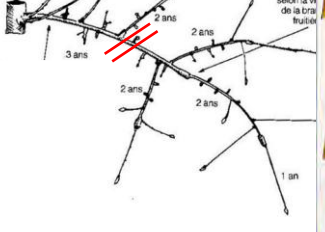
Соли 1

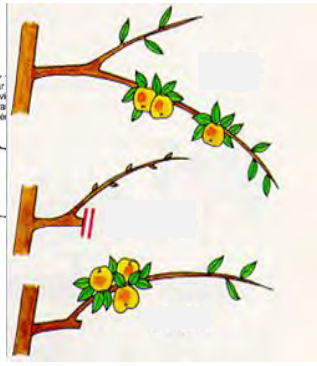
Соли 2

Соли 3

• Retour =
sensine par
selon la vi
de la br
feuille

17

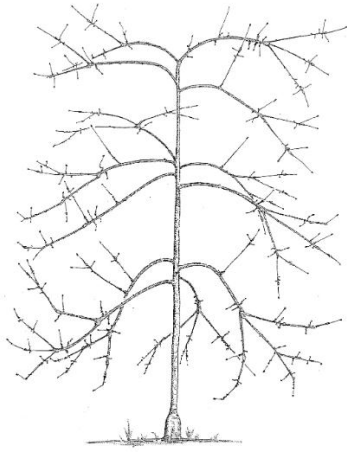

Буриши марказгузар (2000 - 2005)

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Инкишофи
шоаҳои дарахт
дар рӯшноӣ

Танзим ва ҷо ба ҷо
гузори қардани
мева тавассути
ягонакунӣ

18

ECTAP ENHANCED COMPETITIVENESS OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

NIRAS

Асбоб барои муайян намудани диаметри мева ва навда

19

ECTAP ENHANCED COMPETITIVENESS OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

NIRAS

Мо бояд шохчаи мевадихандаро мисли панҷаи даст ба шакл дарорем

20

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Ташаккулёбии меваҳо дар шохсор

21

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Буриши навдаҳои аз шохнавада ғафстар

figure 3

0,7 m

22

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union
NIRAS

**Гузaronидани буриш бо истифода аз техникаҳои муосири
буранда ва ташаккул додани девори мевадиҳанда**

23

Ташаккур

24

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 This project is funded by The European Union

Марк Лансиен

Муҳофизати боғҳои себ аз касали ва ҳашаротҳои зараррасон

Piège à carpocapses

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 This project is funded by The European Union

Мундариҷа

- *Муқаддима*
- *Касалиҳои асосии дарахти себ*
- *Ҳашаротҳои зараррасони дарахти себ*
- *Ҳашаротҳои фоидаовари боғ
(энтомофагҳо)*

2

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Муҳофизат ва парвариши боғҳои замонавӣ (интенсивӣ)


```

graph TD
    A(Технологияи парвариш ва нигоҳубини боғҳои замонавӣ)
    B(Навъҳои ноустувор) --> A
    C(Зичии дарахтон дар як гектар, зиёда аз 2000) --> A
    D(Мутобиқ ба иқлим) --> A
    E(Устуворият ба паразитҳо) --> A
  
```

3

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Парвариши дарахти себ ва муҳофизати он аз касалӣ ва ҳашароти зараррасон

Ҳашаротҳои зараррасони себ	Касалиҳои дарахти себ
Нематода- кирми ҳалқашакл (дар реша)	✓Касалиҳои занбуруғӣ
Тортанаккана (дар барг)	✓Касалиҳои бактериявӣ
Гамбусакҳои саҳтбол (дар мева)	✓Касалиҳои сироятӣ ва фитоплазмавӣ
Антоном-ҳашароти гулхурак	✓- Касалиҳои физиологӣ
Диптер (пашша) (дар барг ва мева)	
Емиптер -ҳашароти болсаҳт (барг ва шохча , тахтакана, ширинча, сипарболак.	
Лепидоптер пулакчабол (мева ва барг)	
Баргхур ва куя	

4

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Шиносой

- Шинохти муфтхурон (аломат, давраи биологӣ, шароити мусоид барои инкишоф)
- Чораҳои мубориза (қобилияти тобоварӣ)
- Мушоҳидаи мунтазам

Парвариш ва нигоҳубин

- Ғизодихӣ (тарзи истифодаи дурусти азот, таҳлили хок)
- Тадбирҳои несткунӣ, муайян намудани сарчашмаи касали

Ҳашаротҳои фоидаовар

- Муайян намудани давраи истифодабарии намудҳои гуногуни ҳашаротҳои фоидаовар

Таҷҳизот ва устуворият

Асбоби мувофиқшуда барои дорупошӣ,

- Растаниҳои солим ва ба касалиҳо устувор

5

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Касалиҳои асосии себ

Қутурак ё шукуфа, (парша)

Саратон (рак)

Гардзанӣ (оидиум)

Сузиши бактериявӣ

6

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Қутурак ё шукуфаи себ (парша) *Venturia inaequalis*

Аломат-нишонаҳо

7

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Қутураки себ (парша)

Un risque permanent ... *Venturia inaequalis*

pluie contaminatrice

spores (ascospores)

contamination primaire

contamination secondaire

spores (conidies)

germination

penetration

incubation

sporulation

pas de symptômes (10 à 21 j)

taches

Dar bargi hazon

Дар 3 давра !

- 1) Давраи ҳасос (марҳилаи С ва С3)
- 2) Мавҷудияти спора: аскоспора ё конидия
- 3) Намии дуру дароз барои инкишофи спораҳо мусоидат мекунад.

8

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAIJK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Давраҳои фенологӣ

9

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAIJK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Сироятёбӣ аз қутурак (парша)

Гардҳои спора дар баргҳои ҳазон

↓
-аскоспора

↓

сирояти аввалиндараҷа - вазнин

Конидия дар болои мева ва баргҳо

↓

конидия

↓

Сирояти дуюмдараҷа

10

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Сироятёбии себ аз қутурак (парша)

Тоҷикистон 2016

11

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRÁS
 This project is funded by The European Union

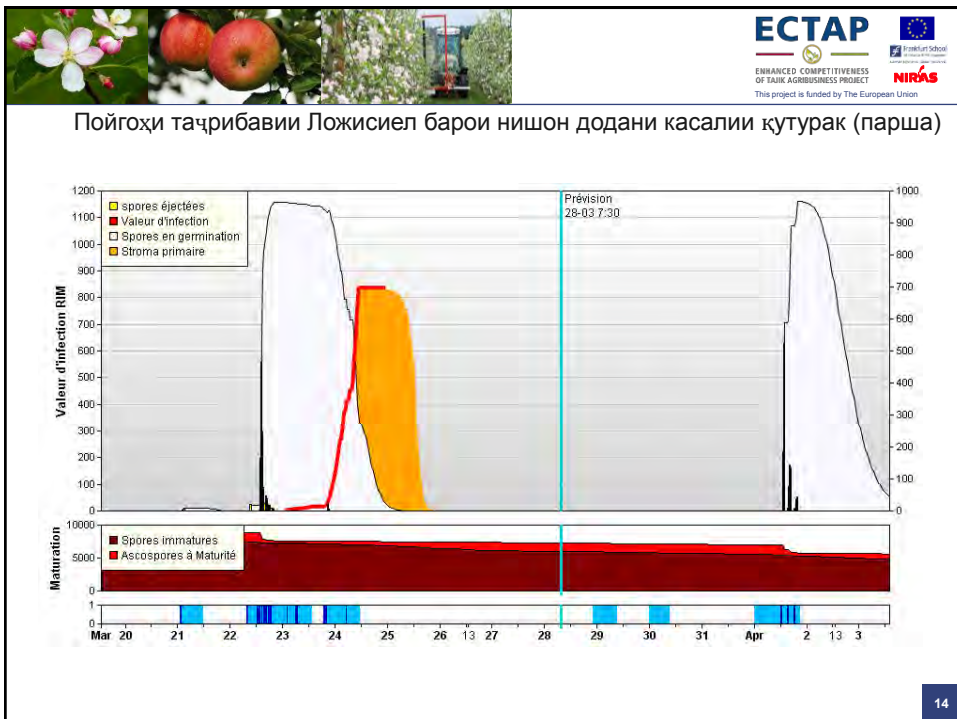
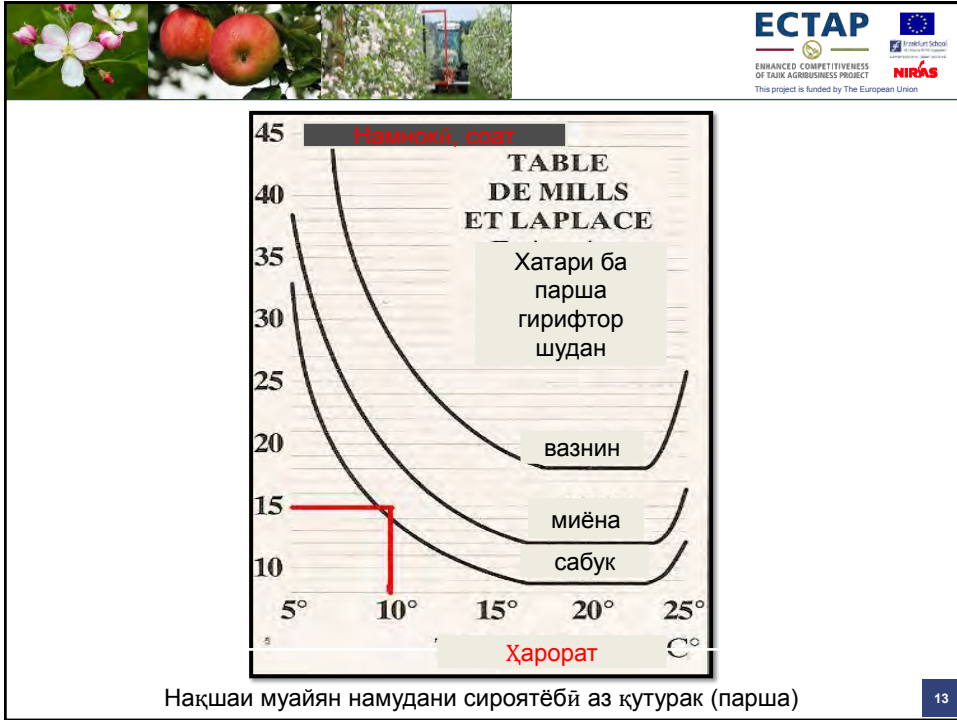
Қутураки себ
Venturia inaequalis

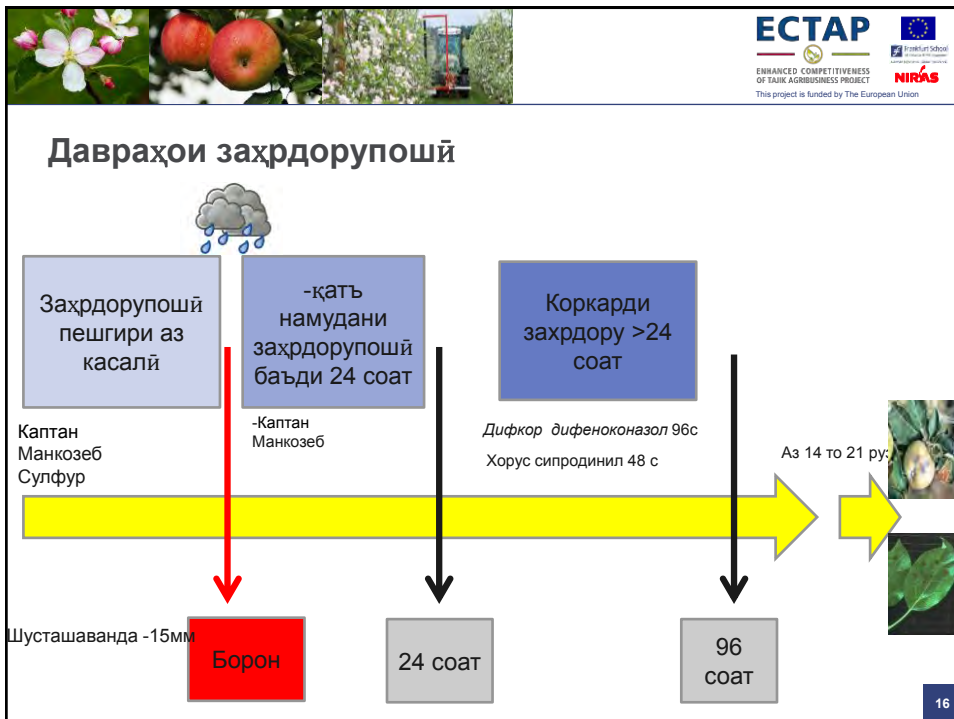
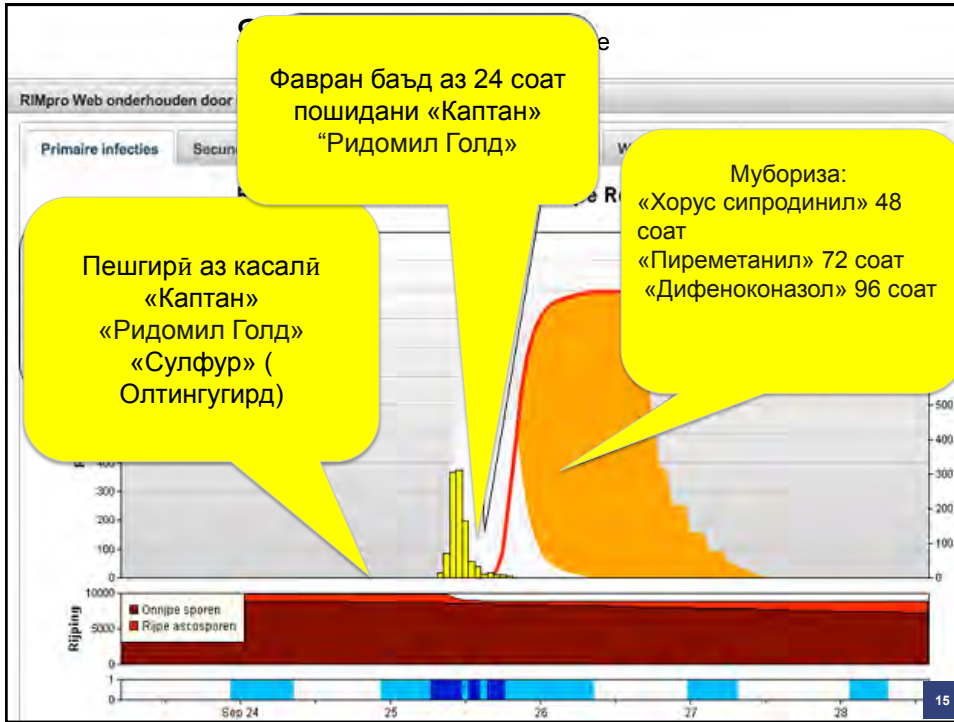
- Назорати мунтазам ҳангоми паҳншавии сироят

12

Мубориза бар зидди қутурак (парша)

Паҳншавии спора

Пешгирӣ аз касалӣ

Аломати касали нест-заҳрдорупошӣ бас аст

Агар аломате ҳаст заҳрдорупоширо давом диҳед

паҳншавии конидия

Нимаи моҳи март марҳилаи 3 охири май, ибтидои моҳи июн

17

Усулҳои пешгирии себ бар зидди қутурак (парша)

Ба навъҳои ноустувор аз 4 то 6 маротиба заҳрдору ва ба навъҳои устувор аз 3 то 4 маротиба заҳрдору пошидан лозим аст.

Антаре

Голдруш

Ариан

Шупет

Жулиет

18

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Ҳимояи себ аз қутурак (парша)

Нест кардани баргҳои рехта аз дохили боғ (сарчашмаи касалихоро то 90 фоиз кам мекунад)

19

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Сузиши бактериявӣ (*Erwinia amylovora*)

20

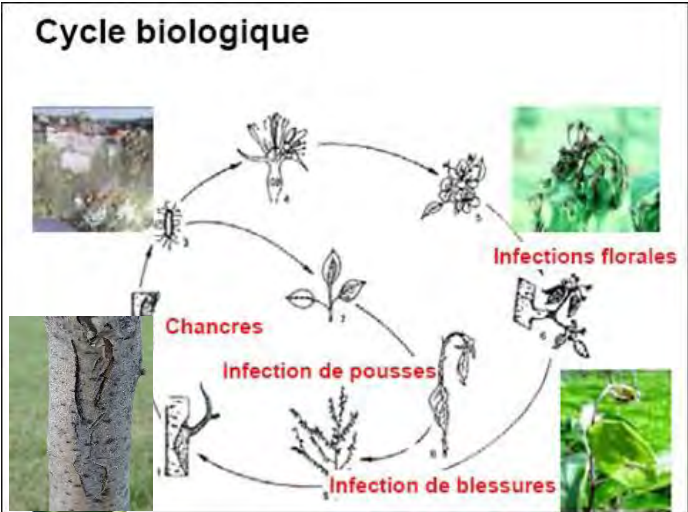
ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

NIRÁS
National Rural Development Authority

Сузиши бактериявӣ (*Erwinia amylovora*)

Cycle biologique

The diagram illustrates the biological cycle of *Erwinia amylovora*. It shows a circular path starting with 'Infections florales' (floral infections) on a flower, leading to 'Infection de blessures' (infection of wounds) on a branch, then to 'Chancres' (cankers) on the bark, and finally to 'Infection de pousses' (infection of shoots) on a new growth. The cycle then returns to 'Infections florales'.

21

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

NIRÁS
National Rural Development Authority

Сузиши бактериявӣ (*Erwinia amylovora*)

Касалии сузиши бактериявӣ карантинӣ аст
(мубориза ҳатмист)
Сироят дар гулҳо ва навшукуфтаҳо

Ба воситаи:

- - шамол
- - борон
- -ҳашарот
- - мавод
- - жола

паҳн мегардад.

22

Қатраи бактерия
дар думчаи барг

ECTAP

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Қатраи бактерия

24

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAIK AGRIBUSINESS PROJECT
 This project is funded by The European Union

Дарахти себ, ки аз касалии
сузиши бактериявӣ ба касалии
саратон гирифтор шудааст.

25

Оқибатҳои касалии сузиши бактериявӣ

26

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Source: V. Phillon

Нест намудани шоху
навдаҳое, ки ба касалии
сузиши бактериявӣ гирифтор
шудааст.

27

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Сузиши бактериявӣ
(*Erwinia amylovora*)

Шароити мусоид:

- Ҳолати афзоиш
- Ҳарорат > 24

Дарахтони мевадиҳандаи
ба ин касалӣ гирифторшаванда:

- себ
- нок
- биҳӣ
- дулона
- тағпайванди нашви М 9

28

Сузиши бактериявӣ

Пешгирии касалӣ:

- Дар фасли зимистон қайчӣ кардани шоҳу навдаҳои зарардида касалии сузиши бактериявӣ ва саратонро маҳв мекунад.
- Баъди буридани шоҳу навдаҳои ҳар як дарахт қайчиро безарар гардонидан лозим аст.
- Дар оғози давраи нашв бо мис коркард намудан лозим аст.

29

Сузиши бактериявӣ

Дар давраи гулшукуфой бо захрдори маҳсус (фозетил) коркард намудан лозим аст.

Бурида нест кардани шоҳу навдаҳои аз касалии сузиши бактериявӣ зарардида (июн ва июл)

30

Сузиши бактериявӣ

**Буридани шохаҳои осебдида ва
сузонидани онҳо**

**Интихоби навъҳои устувор ва
тагпайванди устувор**

31

Заҳрдоруҳо бар зидди сузиши бактериявӣ

32

 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRÁS
This project is funded by The European Union

Касалии гардзани (ойдиум) дарахти себ

Jan-März   April   Mai   Juni   Juli   Aug-Dez

33

 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRÁS
This project is funded by The European Union

Касалии гардзани себ

Шароити мусоид барои паҳншавии сироят:

- Ҳарорати муътадил ва намнокӣ - $< 25^{\circ} \text{C}$
- Шоҳу навдаҳои навсабзида
- Навъҳои ноустувор (Гранни смит, Элстар ва ғайра)

Шароити номусоид барои сироятёбӣ – ҳарорати $> 25^{\circ} \text{C}$

34

Гардзани (ойдиум) себ

Мубориза:

- Буридани шохчаҳои сафедгардида дар фасли зимистон ва баҳор.

Бо сулфур (олтинггирд) дар фасли баҳор аз 10 то 15 кг/га коркард намудан лозим аст.

- Муборизаи махсус агар сироят зиёд бошад:
Сидлӣ (маводи кимиёвӣ)
Нимрод

35

Саратони пергаментӣ (монанди қоғаз печидашуда)

36

This project is funded by The European Union

Нишонаҳои асосӣ

Занбуруғӣ

Фомопсис малӣ, ботриосфераи обтуса

Бактерия

Псудомонас сиранг

Физиологӣ

норасоғии микроэлементи бор

Таъсири обу ҳаво

яқбандӣ, речаи нодурусти обёрӣ, ҳарорати баланд

37

This project is funded by The European Union

Мубориза ба муқобили саратони себ:

Мис (20 фоиза)- меъёри 4 то 7 кг

➤ **Хазонрез**

- 1 —————> оғози хазонрез
- 2 —————> 50% рехтани баргҳо
- 3 —————> -интиҳои хазонрез

➤ баъди бурри...

➤ кушодашави   **луғча**

Мисро бо ҳок омехтан шояд барои микроорганизмҳо захр бошад, вале дар ҳудуди 1 гектар 6 кг

38

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 This project is funded by The European Union

Зараррасонҳои асосии себ

Кирми себ

Ширинча

Баргпечонакҳо

Канай сурх
(тортанакканаи сурх)

39

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 This project is funded by The European Union

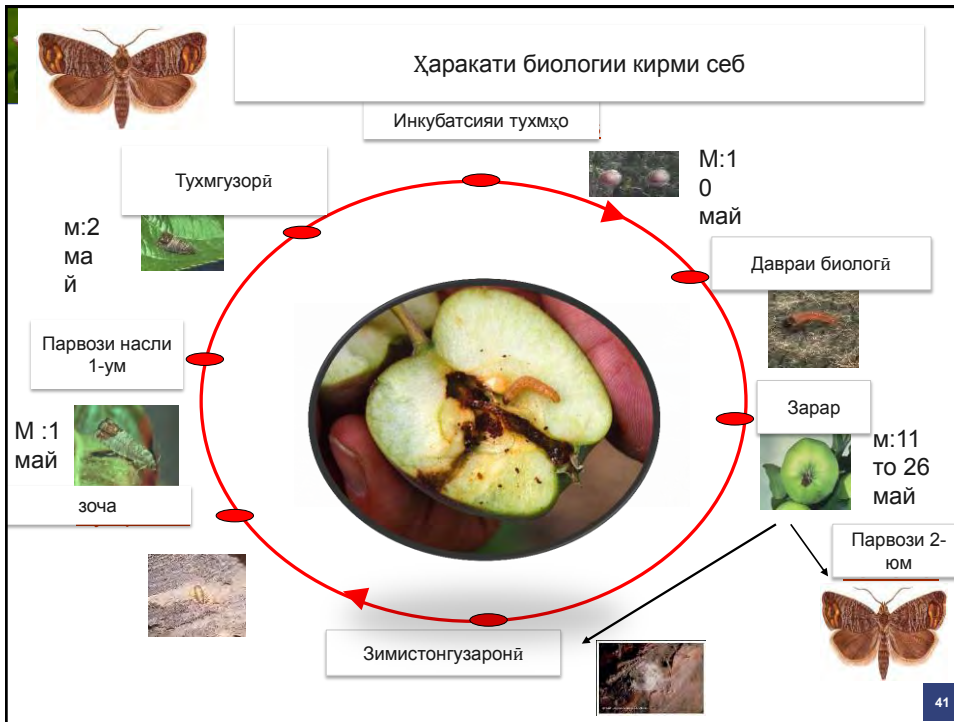
Кирми себ *Cydia Pomonella*

40

ENHANCED COMPETITIVENESS OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

Мубориза бар зидди кирми себ

42

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Кирми себ

Рӯз		Шумора	Маҷмуъ
Душанбе	01/06	3	3
Чоршанбе	03 /06	1	4
Ҷумъа	05/06	0	4
Душанбе	08 /06	2	
Чоршанбе	10/06	2	
Ҷумъа	12/06	3	
Душанбе	15/06	4	
Чоршанбе	17/06	12	
Ҷумъа	19/06	10	

- **Ибтидои мудохила**

Шумораи 3- шапараки охирон гирифта шуда
Хангоме, ки маҷмӯи умумӣ = 5 (1 дом барои 3 га)

Заҳрдору пошидан лозим аст

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Кирми себ

- **Шумораи тухм:**

Piège à carpocapses
Tudo: The Strangit

Маҷмӯи ҳарорат мувофиқ ба формулаи зерин:

$$T_{max} + T_{min} - 10$$

$$2$$

Ҳангоме ки ҷамъи онҳо = 90

8 то 15 рӯз аз рӯи ҳарорат

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Кирми себ

- **Усули мубориза:**
  - Заҳрдорупошӣ бар зидди тухм 24 соат баъди марҳилаи воридшавӣ (Феносикарб)
  - Аз 8 то 10 рӯз бар зидди кирм дар марҳилаи зиёдшавӣ заҳрдоруи Эмамектин истифода мегардад.

Био: Вируси гранулоз (Мадекс, Карповирусин)

кирмкуш

ибтидо тухмкуш

45

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Кирми себ

**Бо роҳи фиреби ҷинсӣ тавассути асбоби «Жинко» мавҷ сар додан лозим аст.
 Масоҳати то 3 гектарро ҷалб мекунад.**

- Муборизаи алтернативӣ:

46

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 This project is funded by The European Union

Кирми себ

Истифодаи риштаҳои феромонӣ

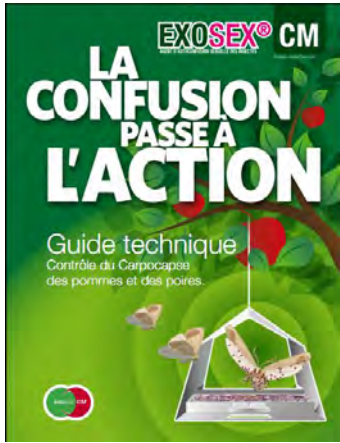

47

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 This project is funded by The European Union

Кирми себ

Бо роҳи фиреби ҷинсӣ ба худ ҷалб намудан

48

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 This project is funded by The European Union

Кирми себ

- **Роҳи фиреби чинсӣ бо асбоби «Пуффе»**

49

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 This project is funded by The European Union

Кирми себ

- **Лонаи фотимагунҷишк**
- **Як чуфт 6000 кирм дар як мавсим нест менамояд.**

50

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Бо турҳои махсус пушонидан

Alt'Carpo mono parcelle

51

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Кирми себ

© Raymond Lehmann

Bande piège en carton ondulé

Бастанӣ коғазҳои новадор дар танаи дароҳт
 барои дастгир намудани кирминаҳо дар фасли
 зимистон

52

ECTAP

ENHANCED COMPETITIVENESS OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

EUROPEAN UNION

FRUITFUL SCHOOL

NIRÁS

This project is funded by The European Union

Кирми себ

- Лонаи куршапарак
- Ҳар рӯз ним ҳазор ҳашаротро нест мекунад.

53

ECTAP

ENHANCED COMPETITIVENESS OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

EUROPEAN UNION

FRUITFUL SCHOOL

NIRÁS

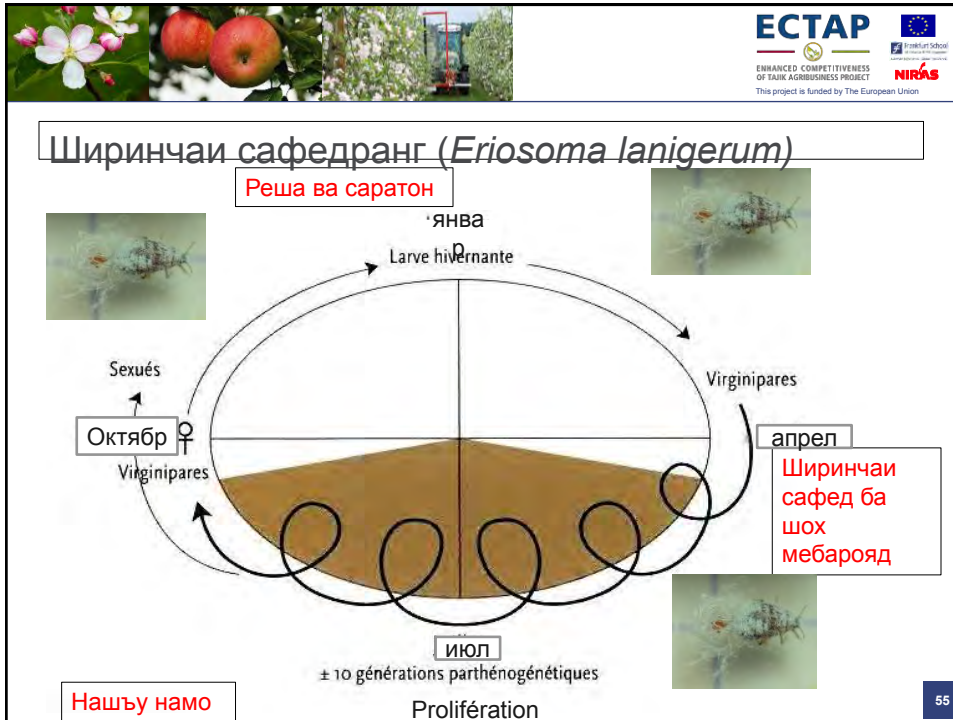
This project is funded by The European Union

Ширинча (сафедчаранг) (*Eriosoma lanigerum*)

54

Ширинчай сафедранг (*Eriosoma lanigerum*)

Биологӣ

- Афзоиши ғайричинсӣ.
- Ба чуб часпида онро мемакад.
- Зимистонро дар решаҳо ва чуқуриву таркишҳо мегузаронад.

Шароити мусоид

- Ҳосили зиёд (истифодаи зиёди нуриҳои азотӣ)
- Нестшавии ҳашароти ёрирасони табиӣ

56

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 This project is funded by The European Union

Ҳашаротҳои ғирасони боғ

Hyménoptère parasitoïde

Пардаболҳои паразитхур

Aphélinus Mali

57

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 This project is funded by The European Union

Ҳашаротҳои фоидаовари боғ

- Афелинус малӣ

58

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Воситаи мубориза

Муборизаи пешакӣ

- Мувозинати ҳосилбандӣ
- Шохаҳои ғафси беҳосилро буридан
- Истифодаи ками азот
- Ҳифзи ҳашароти камёби Алфелинус Мали

Роҳи муолиҷавӣ шохчаҳои захролудшударо буридан

- бо маводи химияви Мовенто (спиротетрамат) ва Актара (тиаметоксам) коркард кардан
- Пешгири ба таври биологи аз равғани Нем
- Истифодаи асбоби Кархер

59

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Ширинчаи хокистарранги себ

(Dysaphis plantaginea)

60

ENHANCED COMPETITIVENESS OF TAIK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Ширинчай хокистарранги себ

(Dysaphis plantaginea)

Зарар

Dysaphis plantaginea © INRA, Bernard Chaubet

61

Ширинчай хокистарранги себ

Dysaphis plantaginea

тухмкуш-парафин

кормкуш Карате Клартан

кормкуш Телеки Клартан

←————→

Захрдору напосед

62

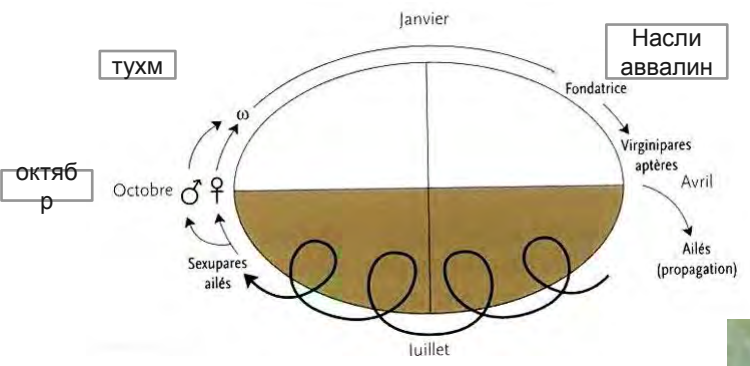

ENHANCED COMPETITIVENESS OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRAS
This project is funded by The European Union

Ширинчаи сабзи себ

(*Aphis Pomi*)- Афис поми январ

63

ENHANCED COMPETITIVENESS OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRAS
This project is funded by The European Union

Ширинчаҳои себ (*Aphis Pomi et Dysaphis plantaginea*)

Стратегияи мубориза

Заҳрдорупошӣ дар марҳилаи 3
тухмқуш
 рағғани сафед (Парафин) аз 15 то 20 л дар га 15 то 20 л/га

Заҳрдорупошӣ дар марҳилаи 2

Кирмқуш
 Карате Клартан
 Bio : Неет- Ним

Заҳрдорупошӣ марҳилаи охир баъди гул

Кирмқуш
 Тепеки Клартан
 Bio: Ним

64

Дастёрони беминнати боғ - душмани ширинча

Сирфид
(*Diptères*)-
Пардабол

Аз 400 то 700 ширинчаро дар давраи
10 рӯзи кирм буданашон нобуд мекунад

65

Дастёрони беминнати боғ- душмани ширинча

- Момохолак

аз 60 то 100
ширинчаро дар як рӯз

66

Дастёрони беминнати боғ- душмани ширинча

- *Ҳашароти Турқанот ё Тиллоҷашмак (невроптер)*

500 ширинчаро ва 10 000 канаро дар 15-20 рӯз меҳурад.

67

Ҳашароти фоидаовари боғ

Гаҳвораҷунбон

68

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRAS
This project is funded by The European Union

Aphidoletes aphidimyza

Les cécidomyies-Midges
Сесидомия

Dasineura mali

69

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRAS
This project is funded by The European Union

(*Panonychus ulmi*)- тортанакканаи сурх

Зиён

Кирми тортанаккана

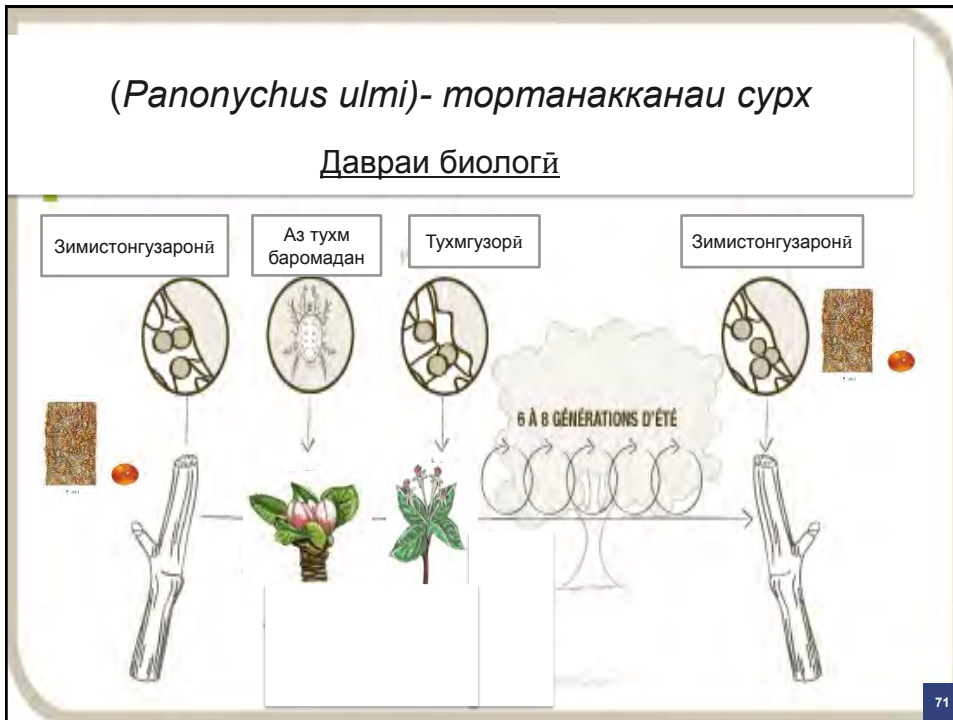

Тухми тортанаккана дар тобистон

Тобистон тортанаккана ва тухм

70

ECTAP

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

(Panonychus ulmi) - Тортанакканаи сурх

Стратегияи мубориза

Ҳифзи ҳашаротҳои фоидаовар (тифлодром- кана, момохолак, ҳашароти зарринчашм)

Баъди гул аз маводи пиретроидӣ даст кашидан

- маводи Карате Зеон
- Десис (Делтаметрин)

72

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

(*Raponychus ulmi*)- тортанакканаи сурх

Мубориза

<p>Дорупошӣ дар марҳилаи С Тухмкуш Равғани сафед 15 то 20 л/ гектар</p>	
<p>Дорупоши марҳилаи шукуфой Кирмкуш ва тухмкуш Агримек (абамектин) Энвидор (spirodiclofene) Спиродиклофен Омайт</p>	
<p>Дорупошӣ ,баъди гул Кирмкуш ва тухмкуш агримек (абамектин)</p> <p>Кирмкуш ва болиғкуш Канемит (асекиносил)</p>	

Агар барг >50% бошад

73

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Баргу мевахурони дарахти себ

Капуа			
Пандеми			

74

ECTAP

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Ҳаракати биологии мур
ё абрешимак

Life cycle of a Butterfly

ИЮН ИЮЛ

ЗИМИСТОН

март апрел

76

Ҳашаротҳои баргхуру хоянда
Тарзи мубориза бар зидди ҳашароти хояндаву баргхур

дар марҳилаи Г захрдору додан

Инсегар(феносикарб)
- ё Био –Делфин (бассилус туриегенсис)

77

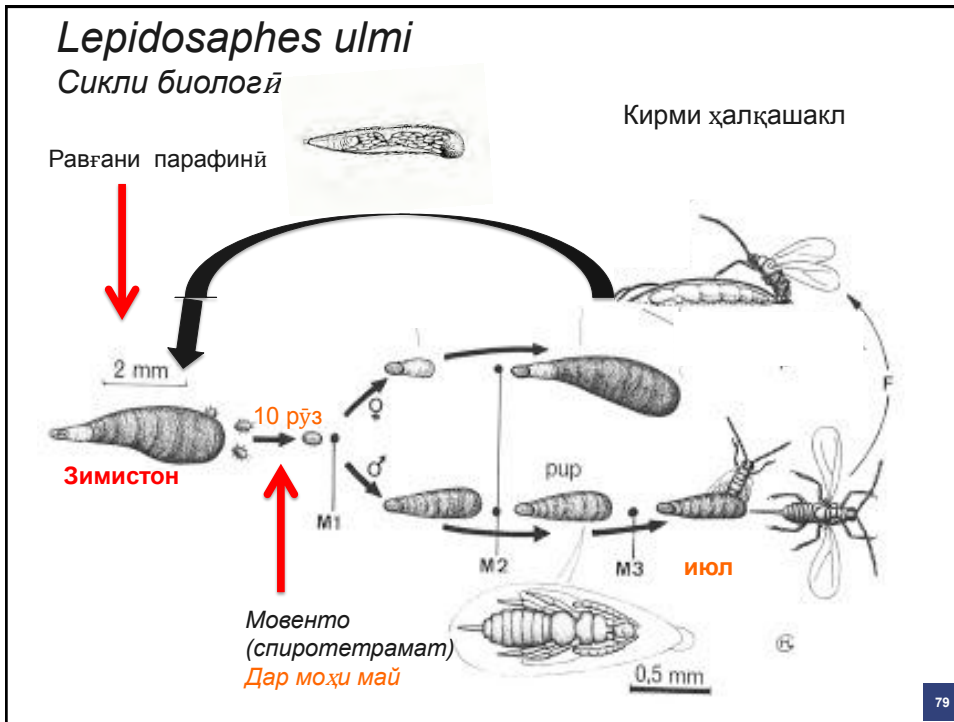

Сипарболаки себ (*Lepidosaphes ulmi*)

78

Ҳашаротҳои несткунандаи сипарболак

Пардаболҳои паразитхур

81

Мубориза бар зидди кирмҳои ҳалқашакл (сипарболак)

- Дар фасли зимистон бо парафинк коркард кардан зарур аст.
- 8-10 рӯз пеш аз парвоз карда рафтани (15-20 рӯз баъди гул) бо Мовенто (Спиротетрамат) коркард намудан лозим аст.
- Ба таври системавӣ мо бояд ҳашароти ҷирасони боғро ҳифз намоем.

Заҳрдоруҳои фосфору органикӣ ба сипарболаки бол бароварда кам зарар мерасонад ва ба ҳашароти ҷирасони боғ зарари ҷиддӣ мерасонад.

82

	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Қутурак			1				2					
Сузиши бактерияй												
Оидиум ё гардзани												
Саратон												
Кирми себ						1		2				
Ширинчай сафедранг												
Ширинчаҳо												
Сипарболак												

83

ENHANCED COMPETITIVENESS OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

Ҳифзкунандагони боғ

Буттадевор

- Хаданг (*Carpinus betulus*)
- Фарк, заранг (*Acer campestre*)
- Дарахти сурхтана (*Cercis siliquastrum*)
- Дарахт буттаи сурх (*Cornus sanguinea*)
- Дарахти лавра (гор) (*Viburnum tinus*)-
- (*Corylus avellana*)- Дарахтони чормағз

- 250 метр дуртар аз Пуёе

84

Маҳсулотҳои ҳифзи боғ

ENGEO® 247 SC : 141 г / л Тиаметоксам(Актара)+ 106 г/л Ламбда сиалотрин (Карате Зеон)
 Политрин 400г/л ,професорос (фосфори органикӣ)+40 г Сиперметрин (пиретриноид)

VERTIMEC®: ВЕРТИМЕК. 18 гр/Абаментин абримек

Actellic® 50 EC :Актелик 50 EC. Ҳашароткуш-таркибаш пиримифос – Мети(фосфори органикӣ)
 Неурел- сиперметрин
 Кадрис- стробилурин азоксистробин
 Браво- хлороталонил. Фунгисид

FUSILADE MAX®: Фузилад Макс

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

Fruitful School
Competitiveness and Innovation
NIRAS
Leading in Agribusiness

Марк Лансиен

Ғизодиҳии дарахтони себ

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

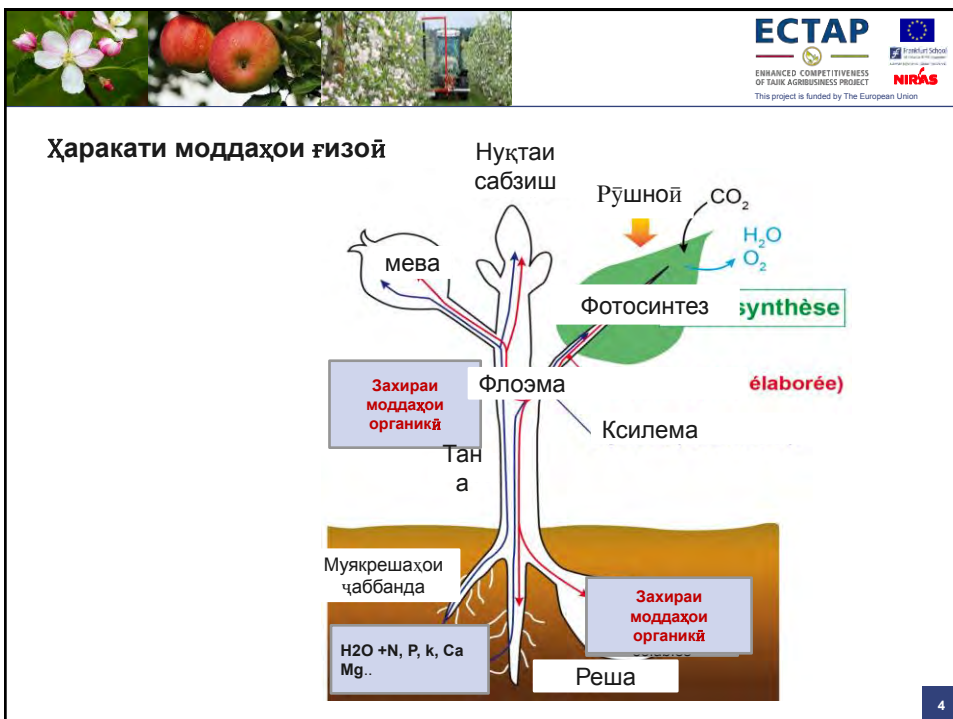
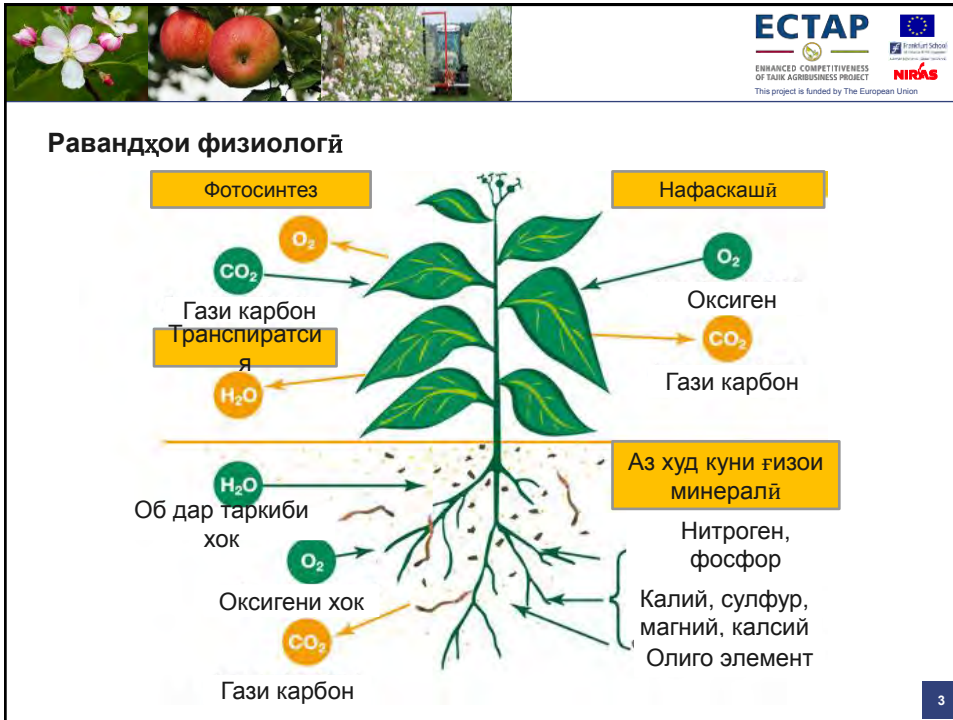

Fruitful School
Competitiveness and Innovation
NIRAS
Leading in Agribusiness

Ғизодиҳии дарахтони себ

- Ғизодиҳии дарахтон;
- Тавсифи элементҳои ғизой;
- Асосҳои ғизодиҳӣ;
- Талаботи дарахти себ ба ғизо;
- Усулҳои ғизодиҳӣ.

2

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TALKI AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Нақши элементҳои ғизой

Элементҳои ғизой	Нақши асосӣ
Макроэлементҳо :	
▪Нитроген (N)	Инкишофи дарахт ва мева
▪Фосфор (P)	Инкишофи реша, ҳосилдиҳӣ ва рангардони меваҳо
▪Калий (K)	Сифати мева, тобоварӣ ба хушкӣ
▪ Калтсий (Ca)	Устувории хульайраҳо (устуворият ба нигоҳдорӣ)
▪ Магний (Mg)	Барқароршавии хлорофил
Микроэлементҳо:	
▪Бор (B)	Серҳосилӣ , афзоиши хуҷайраҳо , гузаштани калтсий ба меваҳо
▪ Синк (рунь) (Zn)	Афзоиш
▪ Оҳан (Fe), Мис (Cu), Манган (Mn)	Афзоиш

5

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TALKI AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Дастарсии элементҳои ғизой ба дарахти себ вобаста аз Ph - хок

4,5   5,0   5,5   6,0   6,5   7,0   7,5   8,0

ALUMINIUM

Nitrate
Potassium
Calcium
Phosphates
Fer
Magnésium
Soufre
Manganèse
Molybdène
Zinc
Cuivre
Bore

DGRNE-EEW

Source : Truog (citée par Mérelle, 1998)

6

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

Нитроген

Нитроген	Сабаб	Нишона ва натиҷа
Норасой	Норасоии мавод	Барғҳо: сабзи беранг, меваҳо хурди ранггирифта
Барзиёд	Истифодаи барзиёд	<p>Қисмҳои нашви дарахт зиёд месабзанд.</p> <p>Ба «Битер пит» дучор мешавад.</p> <p>Паразитро тез қабул менамояд.</p> <p>Обро нитрат ифлос менамояд.</p>

Source: P. E. Yella

7

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

Фосфор

Фосфор	Сабаб	Аломат ва натиҷа
Норасой	<ul style="list-style-type: none"> •Ph <5.5 •Норасоги и модда •ph>8 	<ul style="list-style-type: none"> •гулкунии кам •маҳдудияти инкишофи дарахт ва мева
Барзиёд	•Барзиёд будани моддаҳо	<ul style="list-style-type: none"> •Норасой аз микроэлемент и руҳ. •Ифлосшавии об

8

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAIJK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Калий

Калий	Сабаб	Аломат ва натиҷа
Норасоӣ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Барзиёдии Са ё Mg ▪ Кам истифода бурдани нӯри 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Дар баргҳо «некроз» пайдо мешавад. ▪ Ҳассос ба сармои аввали фасли баҳор
Барзиёд	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Барзиёд истифодаи нӯри 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Норасоии магний

Норасоии K

Норасоии Mg

9

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAIJK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Калсий

Калсий	Сабаб	Аломат ва натиҷа
Норасоӣ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Рақобати меваю барг ▪ Камобӣ ▪ Замини саҳт ▪ Хоки камғизо ▪ Барзиёдии Магний ва Калий 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ба «Битер пит» дучор мешавад. ▪ Дуру дароз нигоҳ дошта намешавад.
Барзиёд	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Хоки аз калий бой 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Хлорози севалента и оҳан

Source: P. E. Yelle

Норасоии Fe

10

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAIJK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Магний

Магний	Сабаб	Аломат ва натиҷа
Норасой	<ul style="list-style-type: none"> • барзиёди и калий • навъҳои ҳассос (голден) • баҳори хунук 	• баргҳои зардшуда мерезанд.
Барзиёдӣ	• зиёд будани магний	

Норасоии Mg

11

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAIJK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Бор

Бор	Сабаб	Аломат ва натиҷа
Норасой	<ul style="list-style-type: none"> • хоки камғизо (норасоии бор) • камобӣ • Rh зиёд >8 ё • кислотадор (турш) <5 	<ul style="list-style-type: none"> • доғҳои пӯк • кракелюра (кафидани) пӯст
Барзиёдӣ		

12

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Рух

Рух	Сабаб	Аломат ва натиҷа
Норасой	<ul style="list-style-type: none"> •барзиёди и фосфор •Ph-зиёд>8 	<ul style="list-style-type: none"> ▪барғҳо бештар дар қисмати болоии шох месабзанд.
Барзиёдӣ		

13

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Асосҳои озӯқадихӣ

Қонун дар бораи ба ҳолати аввала баргардондани хок

Хориҷ шудан

Ҳосили дар нақша гирифта

Талаботи дарахт ба ғизо барои руёнидани ҳосил

Ба ҳолати аввала баргардондан

Истифодаи нӯриҳои минералӣ ва органикӣ

Мувозинати доимии хок ба ҒИЗО

14

ENHANCED COMPETITIVENESS OF TAIJK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Асосҳои озӯқадихӣ

15

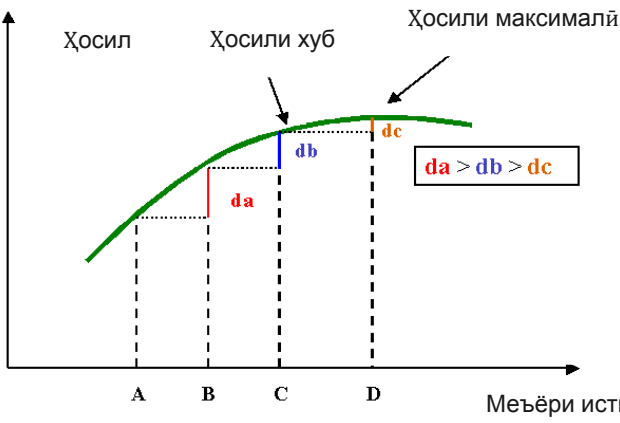

ENHANCED COMPETITIVENESS OF TAIJK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Асосҳои озӯқадихӣ

16

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

Асосҳои озуқадихӣ

Мева

+

Мавҷудияти моддаҳои органикӣ дар дарахт (мувозинати шоҳаҳо, навдаҳо)

-

Шоҳчаҳои нодаркор (барг, шоҳчаҳои буридашуда, гул)

= Истифодаи нуриҳо ба замин

*Пору таркиби элементҳои шусташудаи хокро пурра менамояд ва таркиби хокро бой мегардонад.

17

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

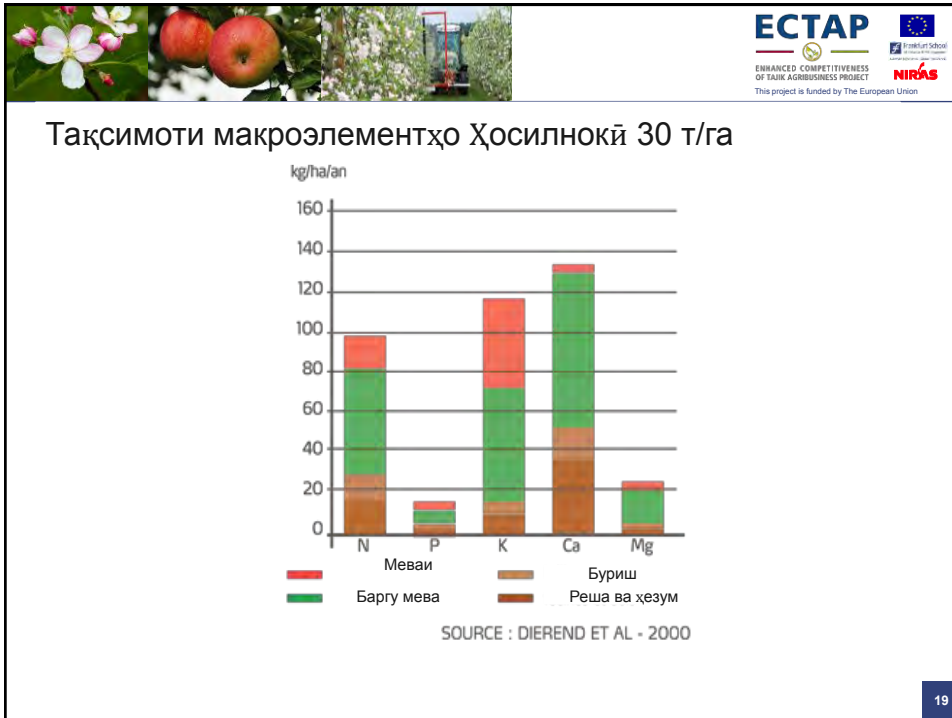
Тақсироти тахмини нуриҳо , барои боғи себ (ҳосил 45 т/га) Саршаммаи маводи зерин аз Ует (барои муқоиса аз Фароса)

Элементҳо	Ирсоли меваҳо	Истифодаи нуриҳо		Мавҷудияти моддаҳои органикӣ дар дарахт	Истеъмоли умумӣ	Талаботи асосӣ (истифодаи ҳақиқии шоҳу баргҳо)	Истифодаи нуриҳо кг/га (хоки дар мувозинат буда)
		Шоҳаҳо	Баргҳо				
N	27	11	43	18	99	45	80-100
P	11	5	6.5	10	32.5	21	50-75
K	68	5	54	17	144	85	120-150
Ca	15	36	98	60	209	75	150-200
Mg	11	3	27	4	45	15	40-50

*Пору таркиби элементҳои шусташудаи хокро пурра менамояд ва таркиби хокро бой мегардонад.

18

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAIK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Усулҳои истифодаи нуриҳо

21

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAIK AGRIBUSINESS PROJECT

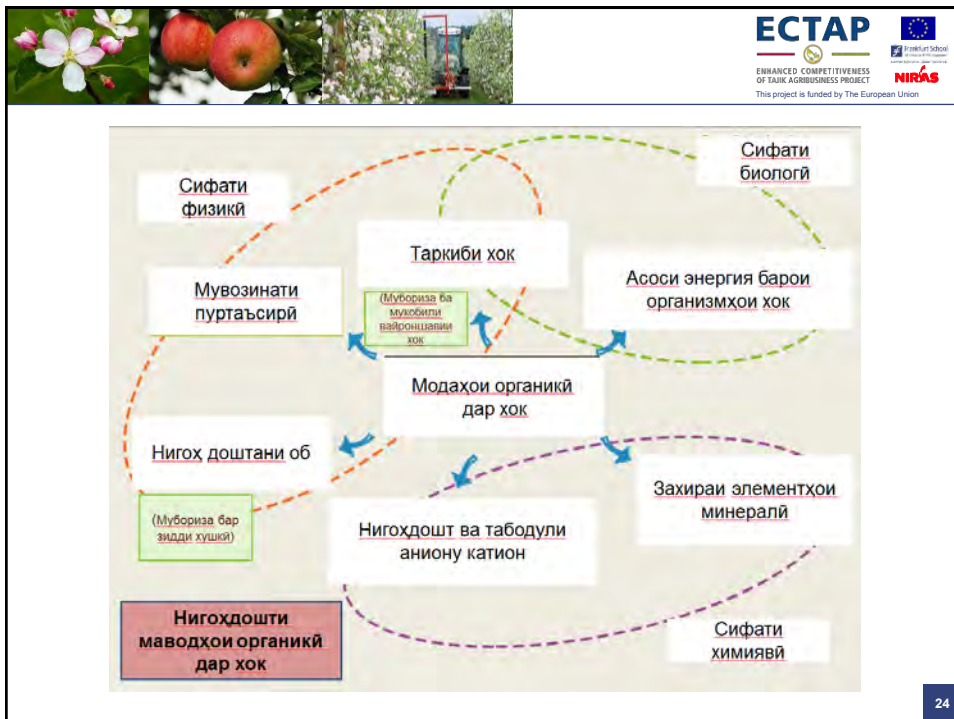

This project is funded by The European Union

Меъёри воридкунии нуриҳои маъданӣ ба замин

	Январ	Феврал	Март (3)	Апрел	Май (5)	Июн (6)	Июл	Август	Сентябр	Октябр	Умумӣ/ га
Нитроген			40 то		20 то 30	20 то 30					80 то 120
NH ₄ + NO ₃ Нитрати аммоний		33.5%	X		!		Чузъан додани нури				
NO ₃ нитрати оҳак		15.5%			X	X					
Фосфор											30 то 75
Фосфат (H ₃ PO ₄ , H ₂ PO ₄) (мувофиқи таркиби хок аз 250 то 500 кг)			X			!	Дар мавриди будани калсий				

22

ENHANCED COMPETITIVENESS OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

Муқоисаи поруи гов ва ғӯсфанд (кг/т поруи нав)

	Маводи хушк	Маводи органикӣ	Нитрат	Ф205	К 20	СаО	MgO
Таркиби поруи гов	200 то 300	150 то 250	5	3	6	7	2
Поруи гов 20 т/га	4000 то 6000	3000 то 5000	100 15% дастрас	60	120	140	40
Таркиби поруи ғӯсфанд	280	230	8	4	11	3	2
Поруи ғӯсфанд 20 т/га	5600	4600	160	80	220	60	40

25

ENHANCED COMPETITIVENESS OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

Муқоисаи поруи гов ва ғӯсфанд (кг/т поруи нав)

Элементҳои ғизой	Миқдор / га дар мавсим
Бор	0,15 кг то 0,30 кг
Магний	3,50 кг то 5 кг
Нитроген	0,80 кг то 1 кг
Фосфор	4,50 кг то 6 кг
Калий	1 кг то 2 кг
Калтсий	20 кг то 30кг
Синк	0,10 кг то 0,20 кг

26

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Nutrivant UNIVERSAL

19-19-19
+3MgO+2,4S+0,2Fe
+0,052Zn+0,02B
+0,0025Mn+0,0025Cu
+0,0025Mo

Меър: 3 кг / га
 1000 / га
 0,3 кг / 100 л-об
 х 3 саршавии давраи F
 2

N, K, P : 1,7 кг
 Охан :200г
 Синк: 4,6 г
 Бор: 1,8г

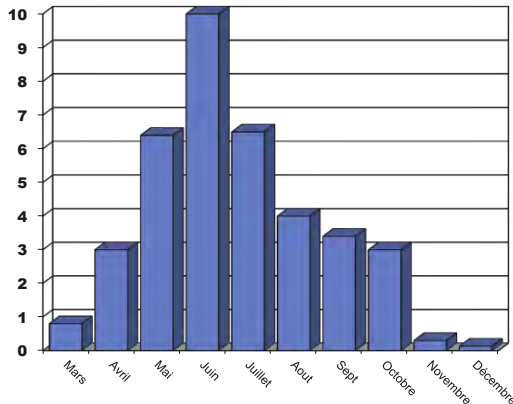

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Элементи нитроген

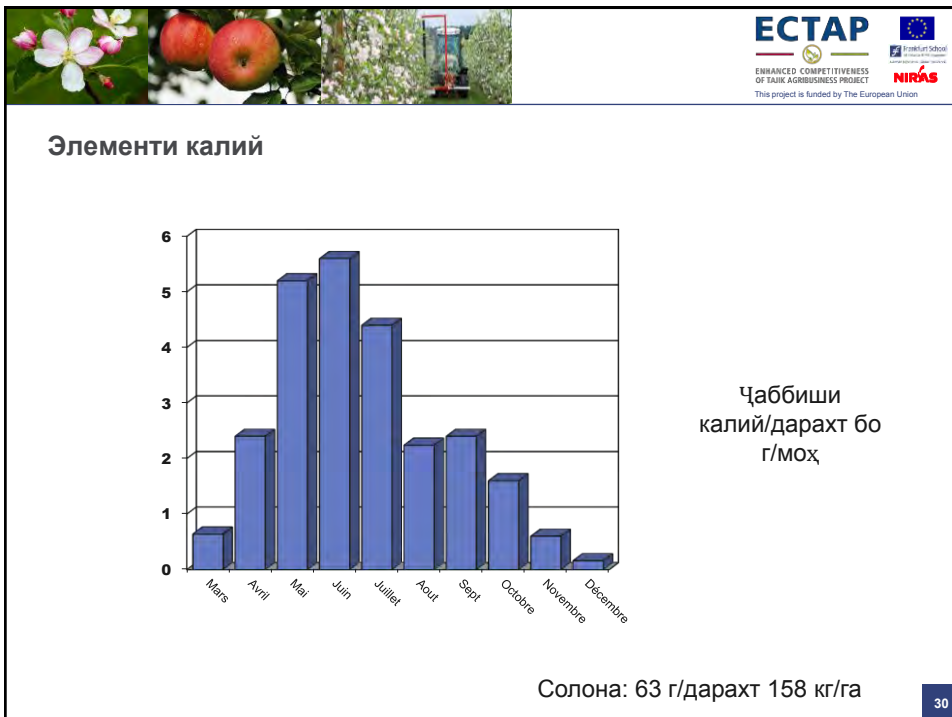
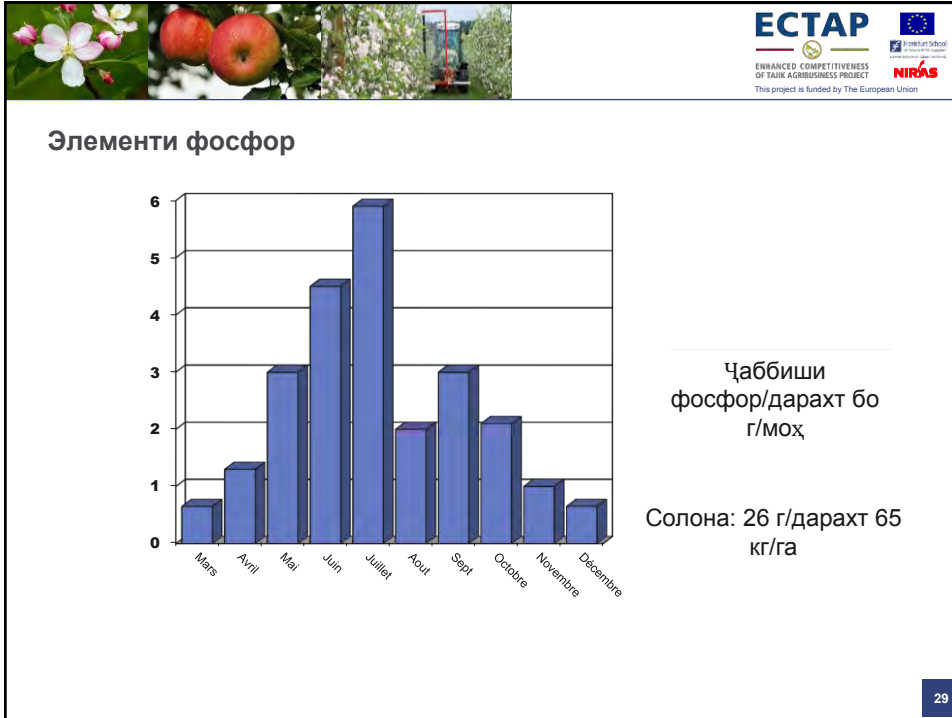

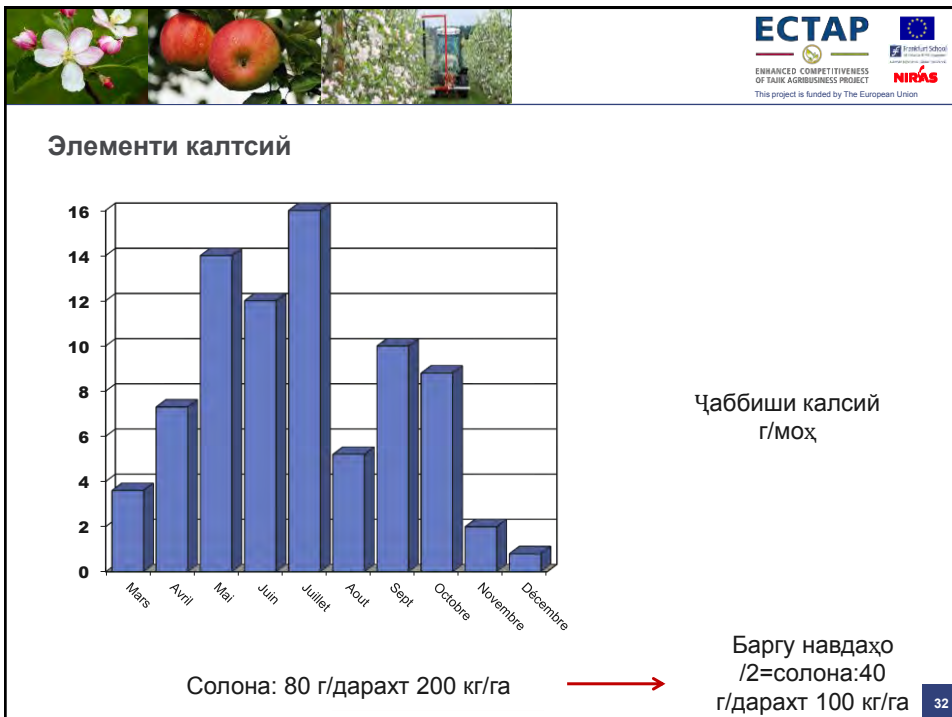
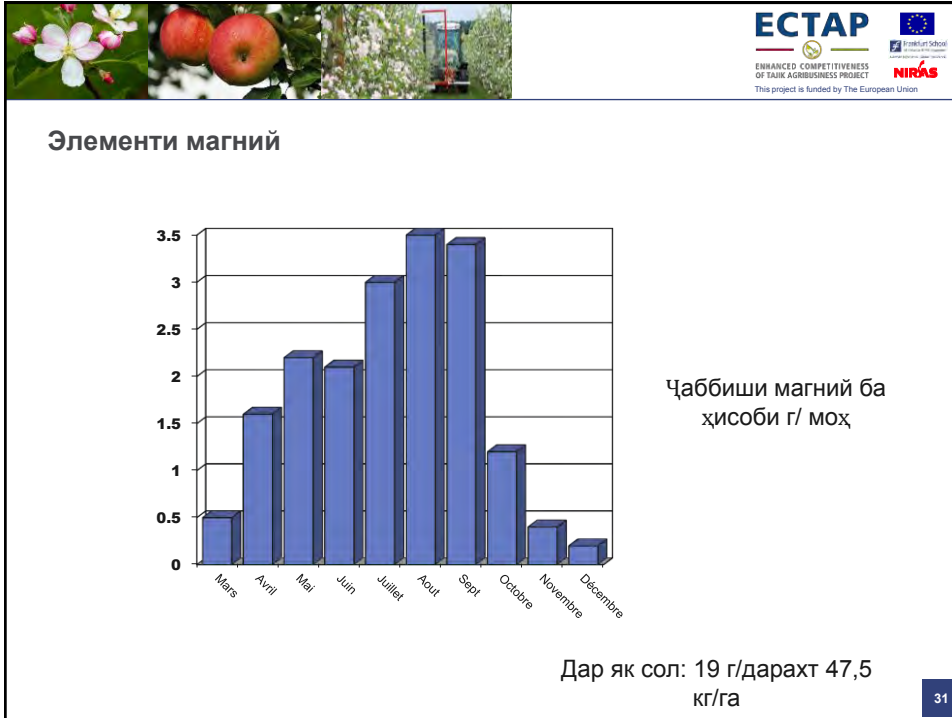
Месяц	Нитроген (г/моҳ)
Март	1,0
Апрел	3,0
Май	6,5
Июнь	10,0
Июль	6,5
Август	4,0
Сентябрь	3,5
Октябрь	3,0
Ноябрь	0,5
Декабрь	0,2

Їаббиши
нитроген/дарахт
бо г/моҳ

Солона: 40 г/дарахт 100 кг/га

Мувозинати ҷаббиш байни баргу хок

Таҳлили Донишгоҳи Дави

Элемент	<u>барг</u>	<u>хок</u>
Нитрат	1 кг	4 кг
Фосфор	1 кг	20 кг
Калий	1 кг	6 кг
<u>Сулфат</u>	1 кг	5 кг
Магний	1 кг	75 кг
<u>Охан</u>	1 кг	100 кг
<u>Манган</u>	1 кг	30 кг

Мисол: бо роҳи барг воридшавии як воҳид фосфор ба 20 воҳиди воридшавӣ бо хок мувофиқ мебошад

33

Ҳиссаи барг

	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
В ва Mg				X	X	X						Гулшукрофӣ
N-P-K					X	X	X					Афзоиш
Сулфати магний						X	X	X	Ҳар 15 рӯз			Синтези хлорофил
Калий					X	X	X		X	X		Сифати мева
Калсий				X	X	X	X	X				Ҳифзи Битер пит
Мочевина										X	X	Захиракунии

34

Ғизодиҳӣ бо истифода аз обёрии қатрагӣ

Фосфор ва калсий якҷоя дода намешавад (ба шарте ки $P_h < 6$ бошад), Ду зарфи ҷудогона пешбинӣ кардан лозим

- Аз моҳи май то август тақрибан 15 ҳафта
- Мувозинати байни элементҳо нигоҳ дошта шавад

35

36

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAIJK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Озуқадиҳӣ

- Истифодаи моддаҳои гизой (нурӣ)
нурии оддӣ

37

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAIJK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Озуқадиҳӣ тавассути обёрии қатрагӣ

Нурии омехта ва барои истифода тайёр

Нурии моеъ

38

Озуқадихӣ

Давраи фаъоли озуқадихӣ:

- *Растанӣ ба озуқа талаботи бештар аз моҳи май ва миёнаи июл дорад.*

Миқдор:

- *Дар асоси воридшавӣ аз 30 то 50 кг нитроген мувозинати байни баъзе элементҳоро риоя кардан лозим аст*

39

Ғизодихӣ бо обёрии қатрагӣ

Нишондодҳо	N	P2O5	K 20	Ca O	MgO
Баробарӣ	1	0.58	1.16	0.87	0.38
Миқдори элементҳои воридшуда (кг/га) (дар асоси 30)	30	17.40	34.80	26	11.60
Миқдори элементҳои воридшуда (кг/га)	50	29	58	43.5	19

40

Марк Лансиен

Обёри дарахтони мевадиҳанда

Обёри дарахтони мевадиҳанда

Мақсади обёрӣ:

- ✓ 1) Риояи мунтазами обёрӣ

→

- ✓ 2) Реша аз замин минералҳоро бо воситаи об гирифта ба шохаҳо медиҳад.

(мева афзоиш меёбад)

2

Обёрии дарахтони мевадиҳанда

Об зарур аст:

- ✓ Барои дарахти себ об лозим аст :600 мм аз моҳи март то ноябр
- ✓ 1 мм = 10 м³ об / дар га
- ✓ 600 мм= 6000 м³ куби об/ га /фасл
ба ҳисоби миёна: 12 л/ дарахт/ рӯз

3

Обёрии дарахтони мевадиҳанда

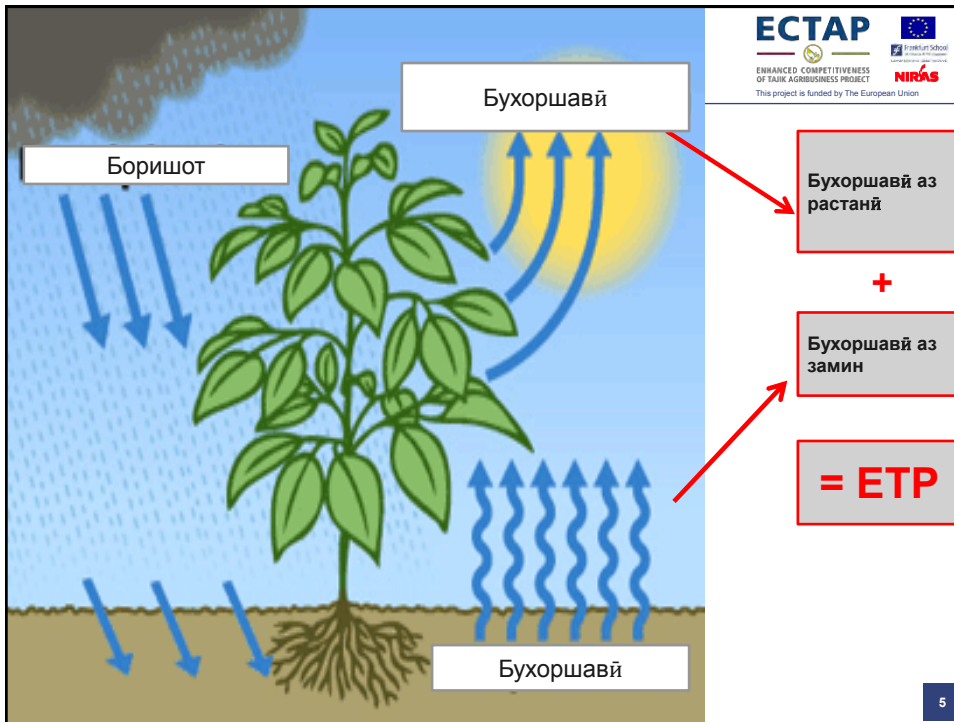
Камобӣ:

- Афзоиши заифи дарахт.
- Паст шудани сифати меваҳо.

Серобӣ:

- Мева кам қанд захира менамояд
- Касалиҳо ва ҳашаротҳо бештар мешаванд
- Элементҳои минералӣ ва моддаҳои захронокӣ зидди ҳашаротҳои зараррасон шуста мешаванд (ифлосшавӣ)
- Эрозия

4

ECTAP ENHANCED COMPETITIVENESS OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT **NIRÁS**
This project is funded by The European Union

Боришот ва бухоршавӣ (ETP)

- намнокӣ
- суръати шамол
- офтоб
- ҳарорат

Humidité

Ensoleillement

Transpiration

Evaporation

Vitesse du vent

6

Натиҷаи обёрӣ

Натиҷаи обёрӣ = воридшавӣ (боришот ва обёрӣ) - бухоршавӣ

Натиҷаи обёрӣ = Меъёри обёрӣ

Меъёри оби аввали баҳор: бухоршавию боришот $\times$ 0,6 то 0,8 = бухоршавӣ

Боришот

Бухоршавӣ

Бухоршавӣ

8

ENHANCED COMPETITIVENESS OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Обёрии дарахтони мевадиханда

Хок = Захира

RU: захираи фоидаовар
RFU: захираи осон барои истифода
RDU: захираи душвор барои истифода

9

ENHANCED COMPETITIVENESS OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Обёрии дарахтони мевадиханда

Source: www.afidol.org

10

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Обёрии дарахтони мевадиҳанда

RFU- захираи осони истифода
 ЗОИ= 2/3 захираи осони истифода
 Мисол: дар чуқури 40 см:

Навъи хок	ЗОИ (мм) Захираи осони истифода	Метри кубии об
Гилхоки вазнин	100 то 118	1000 то 1180
Гилхоки миёна	50 то 60	500 то 600
Гилхоки сабук ё регшок	18 то 20	180 то 200

Оби қатрагӣ = 4 то 5 мм / рӯз = ҳар рӯз об додан лозим

11

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Обёрии дарахтони мевадиҳанда

Калоншавии
меvaro чен
кардан, мм

Рутубатсанҷ

Сонд

Асбоби
рутубатсанҷ

Чуқури

Назорати об

12

ECTAP

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

NIRÁS

This project is funded by The European Union

Обёрии дарахтони мевадиханда

Тарзи обёрй ва санҷиши об

Рутубатсанҷ 30 €

13

ECTAP

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

NIRÁS

This project is funded by The European Union

Обёрии дарахтони мевадиханда

Обро мувофиқи меъёр истифода бурдан

Рутубатсанҷи барқии Watermak

250 €

50 €

14

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAIJK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

Обёрии дарахтони мевадиҳанда
Обро бо меъёр истифода намудан Сондҳо ®

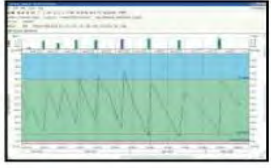

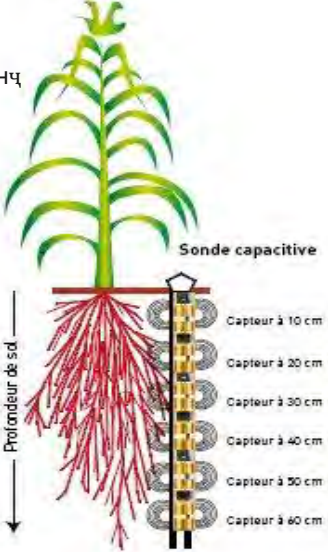

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAIJK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

Обдиҳии дарахтони мевадиҳанда
Обро аз руи меъёр истифода намудан Сондҳои рутубатсанҷ

1200 Евро

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Обёрии дарахтони мевадиханда

Санҷиши дурусти истифодаи об

Pépita mesure les variations de diamètre des branches. Ces variations reflètent l'état d'hydratation des tissus.

17

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Обёрии дарахтони мевадиханда

Тарзи дурусти обёрӣ

Андозагирии ҳафтаинаи меваҳоро санҷида мешавад.

18

This project is funded by The European Union

Мухтасар оид ба идоракунии дурусти об

- 1)Натиҷаи дуруст обёрии дарахтонро ҳар ҳафта санҷидан лозим аст.
- 2)Бо ёрии рутубатсанҷ ё сондҳо намнокии хокро санҷидан лозим аст.
- 3)Андозагирии меваҳо шаҳодати дурусти обёрӣ мебошад.

19

This project is funded by The European Union

Обёрии дарахтони мевадиҳанда

Интихоби системаи обёрӣ:

Вобаста ба шароит
ҷуякӣ < қатрагӣ < боронӣ сунъӣ

талабот ба обро риоя намудан
миқдор
сифат

тахлилқунии хок
эрозия

20

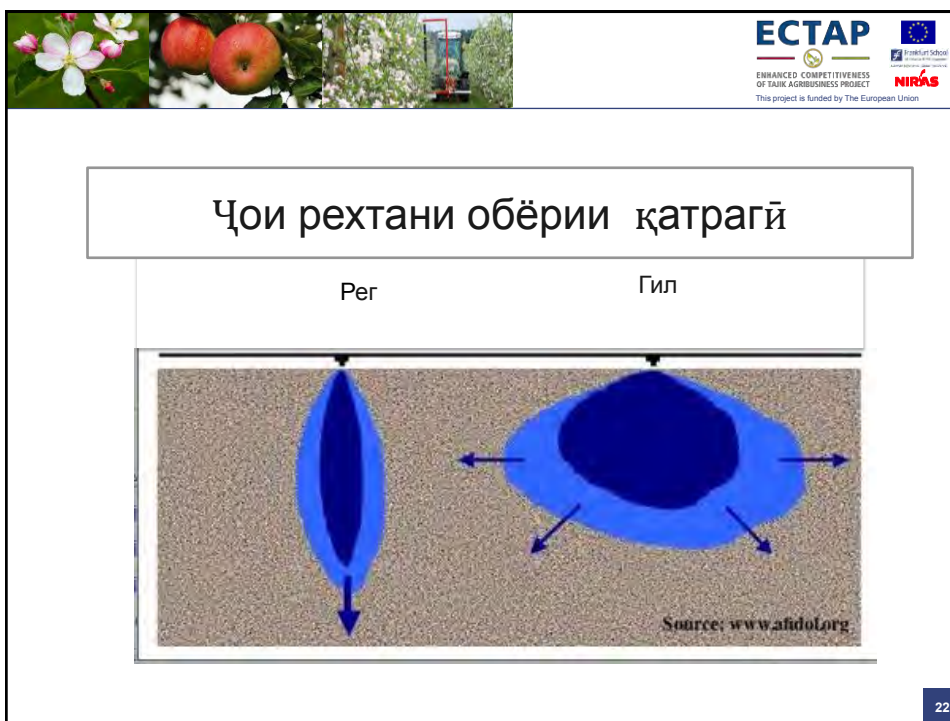

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Муқоисаи маҳсулнокии обёрии қатрагӣ нисбат ба обёрии ҷуякӣ

Нишондодҳо	Умед Шарипов Обдиҳӣ бо ҷуяк 204 дарахт 1 гектар	Марк Лансиен Обдиҳии қатрагӣ боғи интенсивӣ 2500 дарахт 1 гектар
Миқдори об дар дарахт		13.2л
Миқдори об дар гектар	700 м3	13.2 x 2500 = 33м3
Шумораи обдиҳӣ дар 1 сол	10	160
Миқдори об дар гектар 1 сол	7000м3	5280м3
Ҳосил аз 1 гектар	7 т	40т
Миқдори об	1000л/ кг	132л/ кг

21

This project is funded by The European Union

Мавзеи обёрии қатрагӣ

- **Хусусият:**
  - ✓ Ҳаракати сусти об ба майдон (5-10м 3/соат
  - ✓ Воридшавии сусти об аз сурохиҷо (0.5-0.6 бар) (атмосфери ё фишор, чакраҳо)

23

This project is funded by The European Union

Обёри ба мавзеи муайян (қатрагӣ)

Худҷоришавии об ба ҷуякҳо

24

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Насоси обкашӣ

ИРо

1000 Евро

DISCONTACTEUR 439D
 (ou COFFRET CME
 avec électrodes)

réseau

ou

Avec réservoir à vessie

Niveau statique
 (pompe à l'arrêt)

Niveau dynamique
 (pompe en marche)

Pompe

0,30
 à 1 m

27

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Насосҳо

To 7 м баланди обро мебарорад.
 1000 Евро

28

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAIJK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Фишорро идора намудан

PRISES DE MANOMÈTRE EN 8×13 (1/4")

29

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAIJK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Филтрҳо

30

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Филтрҳо

31

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Филтрҳо

32

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Сурохиҷо барои чакидани об

33

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Қубурҷо барои обёрии қатрагӣ

34

Обёрии қатрагй

-Пайвасти қубури обёрии қатрагй: 2 л/соат

0.50 м= 5000 қатра/гектар

$5000 \times 2 = 10000 \text{ л / соат} = 10 \text{ м}^3/\text{гектар}$

1 мм = 10 м³ = 1 мм /соат

Меъёр/ гектар 4,5 мм = 4,5 ё 4 соату 30 /рўз

миқдори об/соат 1 мм

35

Тоза нигоҳдоштани шабакаи хурди обёрй

➤ **Мақсад**

Назорати мунтазами обёрии қатрагй

➤ **назорат**

Бо чашм

Бо ченкунаки борон

➤ **Тоза намудан**

Аз аввал то охир қубурҳои обёрии қатрагиро аз назар гузаронида лозим аст.

36

Тоза нигоҳ доштани шабакаи обёрии қатрагӣ

- **Бандшавии табиӣ (ҳум, лой, гил)**
баланд намудани фишор

роҳи резиши оби қатрагиро тоза кардан
- **Бандшавии биологӣ (алг- обсабзҳо)**
бо кислотаи хлор шустан
- **бандшавии химиявӣ**
бо кислотаи нитрат шустан
(таҳшини оҳак)

бо кислород тоза намудан (оҳан)

37

Обпоши хурд

Фоида:

- Мувофиқ барои дарахтони калон
- Сарфаи об

39

Озуқадихи самарабахш

➤ **Асос**

Ҳалшавии нуриҳо ва захрдору дар системаи обёрии қатрагӣ

➤ **Самаранок**

Ҳосилнокӣ баланд мешавад

Сифати меваҳо баланд мешаванд

Солбандии дарахтон бартараф мегардад.

Мева аз моддаҳои минералӣ бой мешавад

40

Меъёри захрдору

Маводи пошидашаванда

- *Моеъ ё ин ки маводи ҳалшаванда*
- *Барқароркунандаи норасогиҳо - микроэлементҳо*

Инсектисидҳо ва гербесидҳо (бар зидди алафҳои бегона ва нест намудани ҳашаротҳои зараррасон)
Фунгисидҳо (заҳрдору барои мубориза бар зидди касилиҳо)

Маводҳо барои тоза кардани шабакаи бандшавии шланги обгузар (кислотаи нитрат, сулфур, хлор ва фосфор)

41

Озуқадиҳӣ

(Методи дурусти озуқадиҳӣ)

1) Зарфи калон барои озуқа

- *Камарзиш*
- *Ба воситаи об нурӣ интиқол мегардад*
- *Дар зарфи калон нурӣ маҳлул мегардад.*

42

Танзими озукаи дар об ҳалшуда

- Зарфи нӯрӣ: об ва заҳрдору дар бак ҳал карда мешавад
- Интиқоли озуқа ба воситаи қубурҳо: оби озуқадор тавассути сурохиҳо ба растанӣ дастрас мегардад.
- Пошхурӣ аз сурохиҳо: озукаи ҳалшуда аз зарф ба қубурҳо бо меъери муайян мерезад.

43

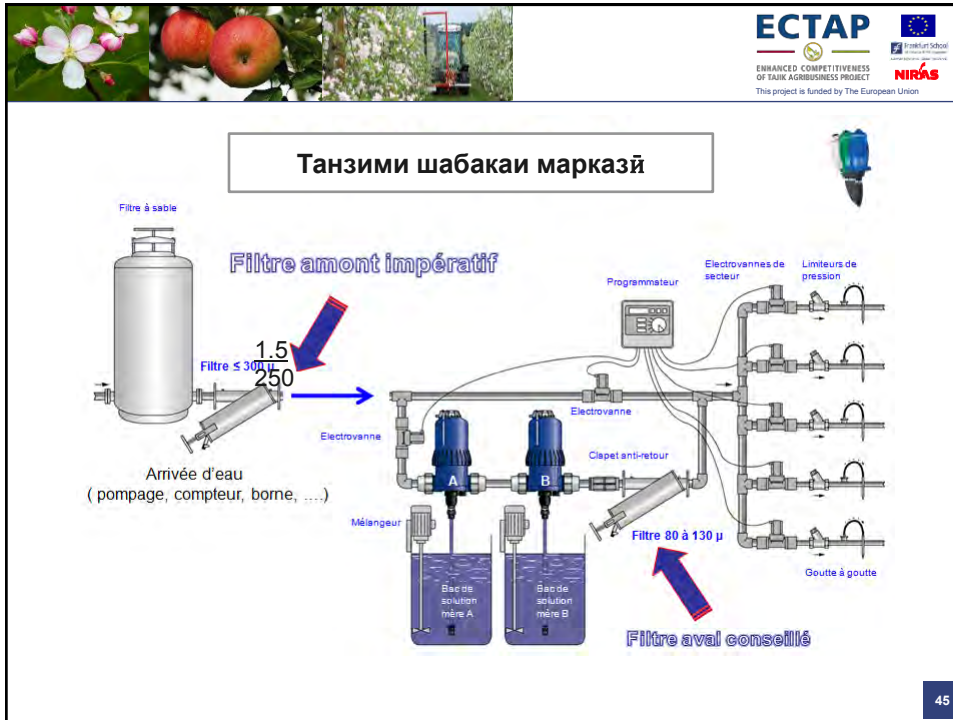

Тарзи ба танзим даровардан

- C_f : концентратсияи ҳалшуда 1.5г /л (байни 0.2 то 2г/л)
- C_m : концентрати ҳалшудаи бак 250г/л
- $\text{Муносибат ба инъекция}(r) = \frac{C_f \text{ бо хошиш } (1.5\text{г/л})}{C_m (250 \text{ г/л})}$

→ муносибат ба инъекция= 0.006 ё 0.6%

44

Озуқадихӣ

- **Асоснокӣ**

Фосфор ва калсий якҷоя дода намешавад ба шарте ки $Ph < 6$ бошад.

Насоси дутарафа ё 2 табақар пешбинӣ кардан лозим

Додани маводи ғизоӣ (нурӣ) нурии оддӣ

46

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAIJK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

47

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAIJK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Озуқадиҳӣ бо ёри обёрии қатрагӣ

Нурӣ дар шакли хоқаҳои тайёр

нурии моеъ

48

Озуқадиҳӣ

Давраи фаъоли озуқадиҳӣ:
- *Растанӣ бештар ба озуқа аз моҳи май ва миёнаи июл эҳтиёҷи зиёд дорад*

- **Миқдор:**
Дар асоси воридшавӣ 30 то 50 кг азот мувозинати байни баъзе элементҳоро роҷа кардан лозим аст .

	Азот	Фосфор	Калий	Калсий	Магний
Миқдори элементҳои воридшуда	30	17.4	34.8	26	11.6
Баробарӣ	1	0.58	1.16	0.87	0.38

49

Озуқадиҳӣ

Намуди омехтанамоии нуриҳои таркибашон содда

Номгуи нуриҳо	кг/л нури/ гектар /сол	Кг/нури /давра 10 –ҳафта аз байни май то август
Омехтаи А (1/2) об (литр) Фосфати моно амонияк Нитрати калии кристалӣ Сулфати магнези 16% (Каниелтра) микроэлементҳо	27 кг - 82 кг 7.5 л	140л 5.4 кг/га/ҳафта 7.7 кг/га/ҳафта 16.4 кг/га/ҳафта 1.5 кг/га/ҳафта
Омехтаи В (1/2) об (литр) Нитрати оҳаки моеъ Нитрати калии кристалӣ	108 кг 77 кг	45л 21.60 кг/га/ҳафта 7.7 кг/га/ҳафта

50

Қубурҳои обёрии қатрагиро зери хок намудан

51

Қубури обёрии қатрагии зери хокшуда

➤ Фоида

Касалиҳои занбуруғӣ ва алафҳои бегона инкишоф намеёбанд

Барои ба таври механикӣ тоза намудани алафҳои бегона садди роҳ намешавад

Сарфаи хуби об

➤ Маҳдудият

миқдори баромадани об ноаён мебошад

Системаи мураккаб

UniRam™ AS

52

Ягонакунии себ

Марк Лансиен

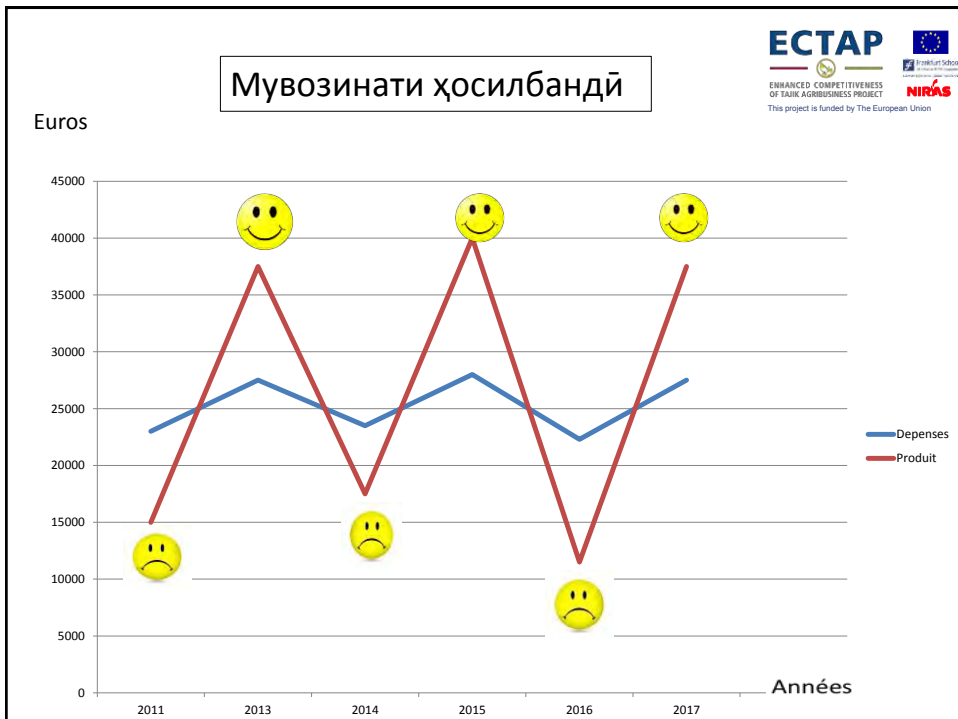
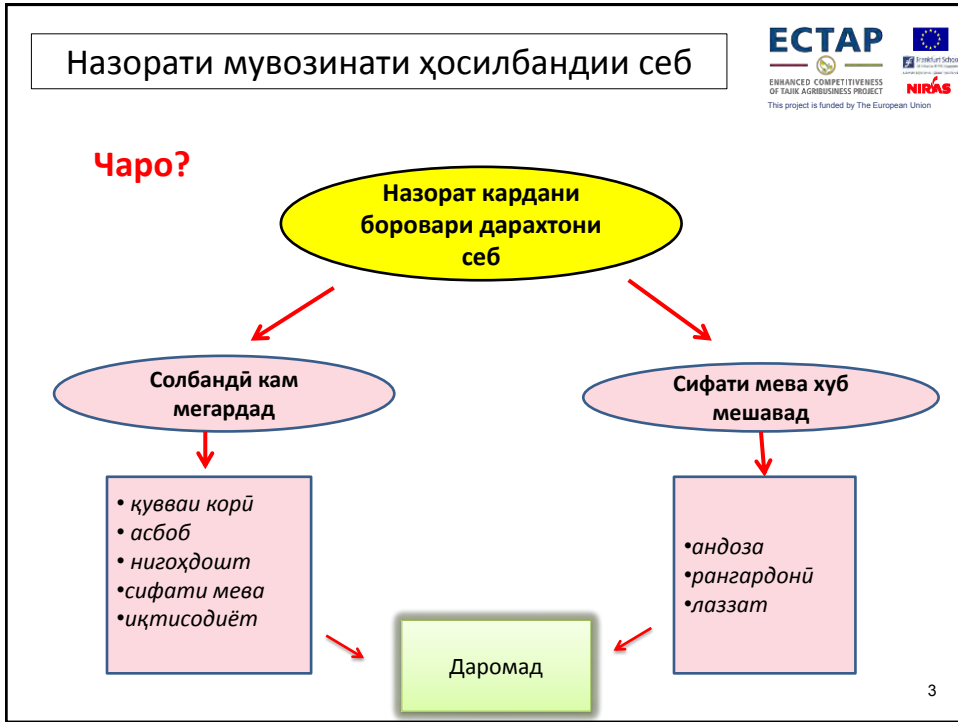

Ягонакунии себ

- ✓ Санҷиши маҳсулнокии дарахтони себ
- ✓ Гардолудшавӣ.
- ✓ Ягонакуни бо роҳи:
  - кимиёвӣ
  - механикӣ
  - дастӣ

2

Гардолудшавӣ

 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRAS
This project is funded by The European Union

Қобилияти баланди гардолудшавӣ аз 3 то 6 рӯз
 $T^{\circ} > 10^{\circ}\text{C}$ ($T^{\circ}\text{mini} > 5^{\circ}\text{C}$)

80% - гардолудшавӣ бо ёрии занбур
 Занбур = 4 то 5000 гул / дар як рӯз
 10 000 то 30 000 занбур / оилаи занбур
 Гардолудшавии боғ аз 24 то 48 соат

Гардолудшавии ба таври сунъӣ дар Чин (Sichuan) 30 дарахт / дар як рӯз
 = қимат+проблемаи қувваи корӣ дар оянда

6

ENHANCED COMPETITIVENESS OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRAS
This project is funded by The European Union

Гардолудшавӣ

Ҳолати бади гардолудшавӣ

INDUCTION OF PARthenOCARPIC GROWTH OF APPLE FRUITS WITH GIBBERELLINS A₁ AND A₂
MARTEN J. BUKOVAC

FIG. 2.—Schematic diagram of median longitudinal sections of apple fruit at maturity:

Source: *Botanical Gazette*, Vol. 124, No. 3 (Mar., 1963), pp. 191-195

7

ENHANCED COMPETITIVENESS OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRAS
This project is funded by The European Union

Гардолудшавӣ

ГОЛДЕН ДЕЛИШЕС			
Шумораи дон	Шакл	Диаметр (мм)	Фоизи қанд
1	⊗	50.00	10.00
2	⊗	57.16	11.33
3	⊗	61.16	11.00
4	⊗	59.57	11.50
5	⊗	63.83	11.58
6	⊗	63.40	11.86
7	⊗	64.93	12.18
8	⊗	64.64	12.64
9	⊗	66.63	11.73
10	⊗	69.80	12.20

8

Гардолудшавӣ

Як оилаи занбур аз 2 то 4/га

9

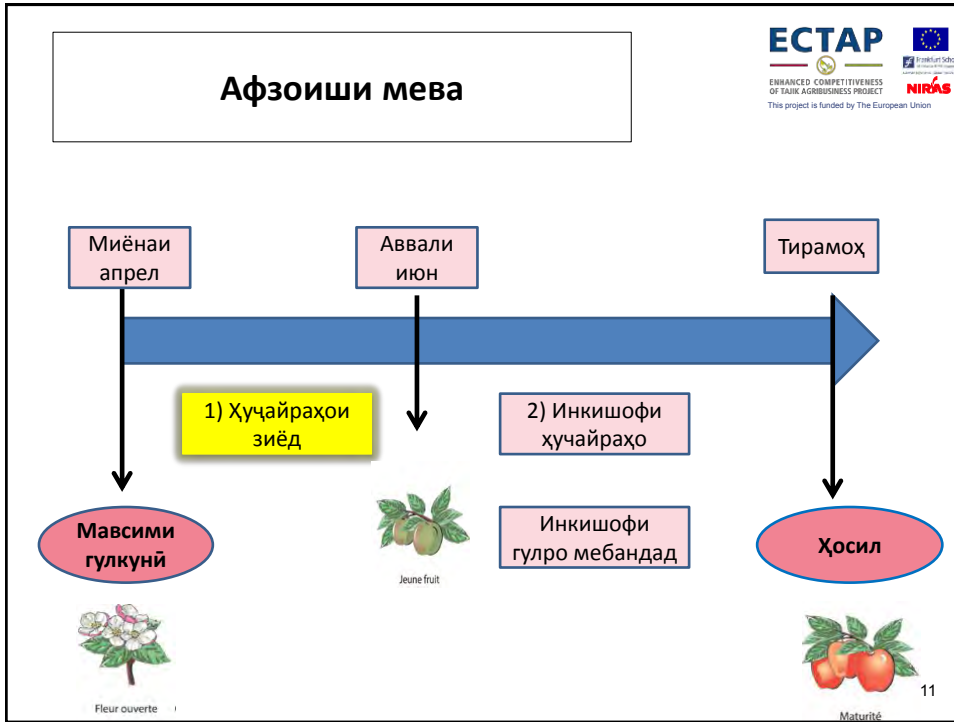
Ягонакунии ғунчаҳои гулдор

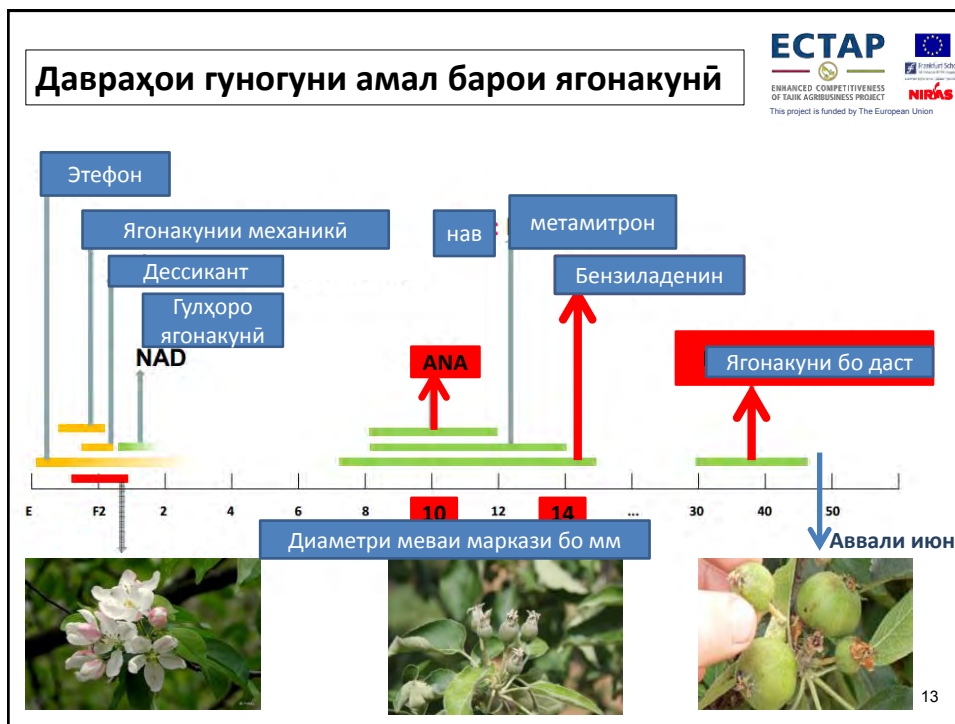
Дар аввал

Байни ғунчаҳои гул
 як панҷаи даст ҷой
 мондан лозим аст

10

Намунаи ягонакунӣ бо роҳи кимиёвӣ дар себи навъи Голден делишес

Бо роҳи моддаи камтаъсир

Бо роҳи моддаи сертаъсир

Давра	Маводи фаъол	Маводи кимиёвӣ	Меъёр/г
9 то 10 мм 	A.N.A	Родофикс	1.5 кг (157 Евро)
12 то 13 мм 	+6.Ва	Максел	3.7 à 7.5 (85 то 170 Евро)

Давра	Маводи фаъол	Маводи кимиёвӣ	Меъёр/г
ЕЗ 	Етефон	PRM12	3 л (60 Евро)
8 то 10 мм 	A.N.A +6.Ва	Родофикс ва Максел	1.5 кг 3.7 то 7.5 л (242 то 327 Евро)
12 то 18мм 	Мета митрон	Бревис	1.1 то 2.2 л (200 то 400 Евро)

14

Мақсади асосӣ ин гирифтани меваи босифат мебошад.

- 2500 дарахт
- Мақсад 50 тонна аз /га

Мисол: $\frac{50000}{2500} = 20 \text{ кг} \times 6 = 120 \text{ мева /дарахт}$

Шуморидани ғунчаҳо /дарахт
м: 150

Дар як ғунча 1 меvaro нигоҳ
доштан лозим аст.

15

Ягонакунӣ

- Дар ҳолати зиёд будани шумораи зиёди меваҳо маводҳои кимиёвиро барои ягонакунӣ истифода мебарем.
- Маводи кимиёвии Родофикс дар ҳолати ба 10 мм расидани диаметри меваҳо истифода бурда мешавад.
- Ба ҳисоби миёна 120 мева/ дарахт > 10 мм (меваҳои марказӣ бо нишона)

Афтиши меваҳо < 10 мм

16

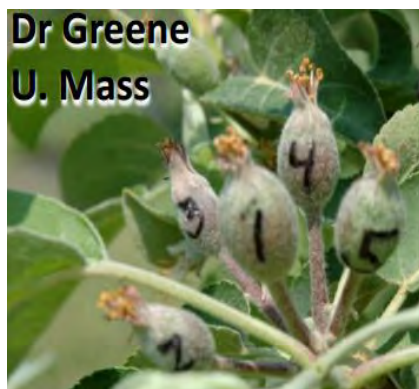
Ягонакунӣ

Ҷой додани 1 меваи мобайнӣ дар ҳар як ғунча.

Ягонакунӣ

Taux de croissance

0,3 à 1 mm / jour

D. Greene, U. Mass

18

 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 This project is funded by The European Union

**Аз 150 то 200 мева дар як дарахт
 барои гирифтани ҳосили
 аз 50 то 75 т/га мӯсоидат мекунад.**

↓

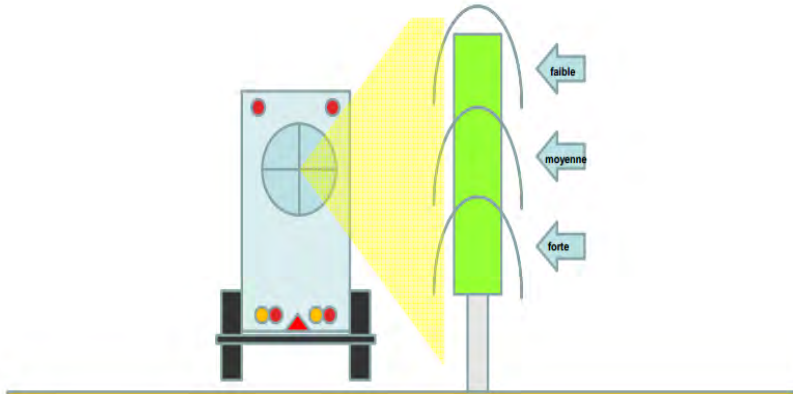
= 20% гулҳо

нобудкунии 80% гулҳо

 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 This project is funded by The European Union

Мавзеи ягонакунӣ бо роҳи кимиёвӣ

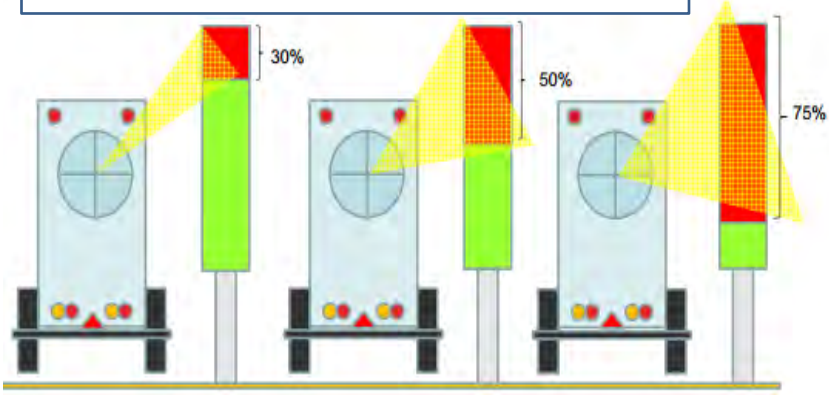
20

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRAS
This project is funded by The European Union

Мавзеъи ягонакуни бо роҳи кимиёвӣ

Қисмати болои дарахтро дору пошидан лозим аст

21

ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRAS
This project is funded by The European Union

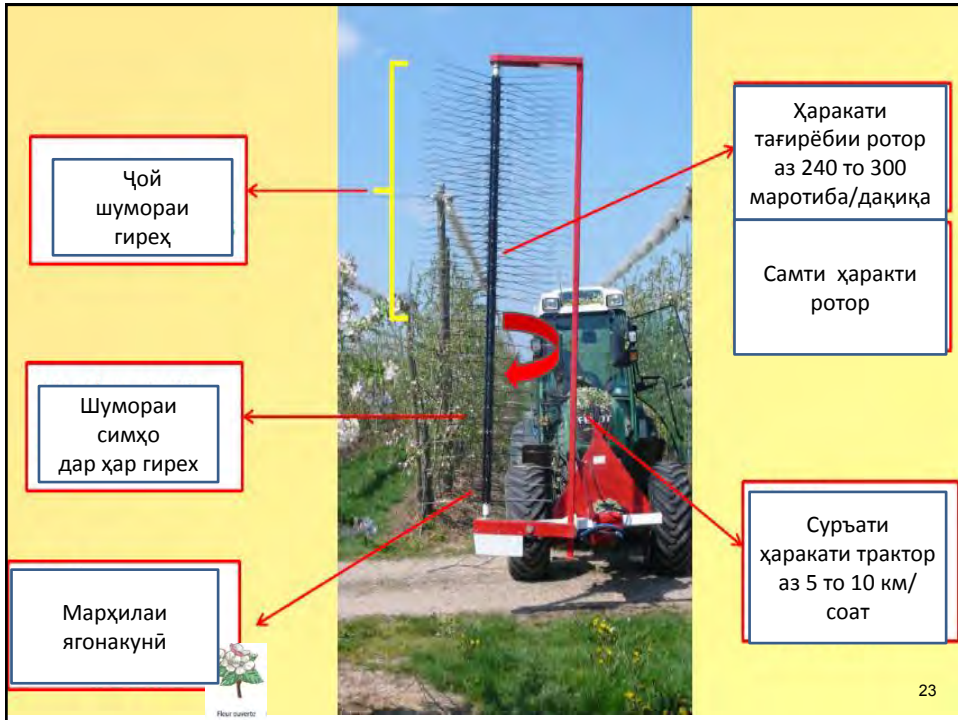
Ягонакунии механикӣ

40% гулҳо нест мешавад.

22

Ягонакунӣ бо даст

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TALK AGRI-BUSINESS PROJECT
NIRAS
 This project is funded by The European Union

80 то 250 соат /га дар моҳи июн

25

Шохчаи дарахти себ, ки ягонакунӣ
гузаронида шудааст.

26

Ташаккур

27

Марк Лансиен

Буриши сабз

Буриши сабз

Мақсад:

- буридани навдаҳои беҳосил;
- самаранок истифода бурдани моддаҳои ғизоӣ барои истеҳсоли мева;
- шаклдиҳии дарахт;
- ранггардони меваҳо;
- буридани навдаҳои аз касалӣ ва зараррасонҳо бисёр зарардида.

2

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Буриши сабз

- Буридани навдаҳои беҳосил
- Назорати ғафсшавии дарахт
- Зиёд будани шумораи баргҳо

ба сарфи зиёди калсий оварда мерасонад.
 Дар ҳолати норасоии калсий
 мева ба «Битер Пит» гирифтор
 мешавад.

Source: P. E. Yelle

3

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Буриши сабз

- Шаклдиҳии дарахт;
- Кам кардани шумораи
шохаҳо дар дохили дарахт;
- Буридани шохаҳои нолозим;

4

Буриши сабз

Буриши сабз ба зиёд гардидани ҳаҷм ва ранггардони меваҳо мусоидат менамояд.

Эҳтиёт!
Зиёд буридани навдаҳои сабз ба сузиши меваҳо аз нури офтоб оварда мерасонад.

5

Буриши сабз

Буридани шохаҳои зарардида аз касалиҳо ва зараррасонҳо

Гардзанӣ

Ширинчай сафедранг

6

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Буриши сабз
Буридани шохаҳои зарардида:

Сузиши бактериявӣ

Саратони бактериявӣ

7

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
This project is funded by The European Union

Дар ин ҳолат гузаронидани буриши сабз зарур аст

8

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Баъд аз гузаронидани буриши сабз ба поён хам намудани навдаҳо ба ташаккулёбии навдаҳои ҳосилдиҳанда мусоидат менамояд

9

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Ташаккур

10

Ҳосилғундорӣ

Марк Лансиен

Давраи чиндани мева

- ▶ Меваи сабз
- ▶ Мева барои фурӯш
- ▶ Себи пухтарасидаи обдор
- ▶ Аз ҳад зиёд пухтарасида

1

2

Санҷиши меваи пухтарасида

1) Ҷадвали ҷамъоварии ҳосил

Навъ	Рӯзҳо, пас аз марҳилаи F2
Гала	133
Голден	144
Пинк леди	200 то 205

3

2) Сахтии себ (пенетрометр).

▶ Нок. (навъҳои каме дарозрӯя)

Навъ	Қобилияти устуворӣ дар кг
Вилям	8
Конференс	5.5 то 6
Комис	4.8

• Себ

Навъ	Қобилияти устувории себ дар кг
Гала	7.5 то 8
Канада	+ 9
Пинк леди	7 то 8
Белшар	7 то 7.5

4

3) Рангардонии пусти себ Барои баъзе навъҳои себ (зард ва дуранга)

4) Рангардонии доначаҳои дохили себ Голден дар аввали чиндан : $\frac{3}{4}$ рангардонӣ Буре Ардӣ: саршавии рангардонӣ

5

5) Камшавии крахмал

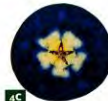
Навъҳои себи
 Гала, Гарни

Моделҳои сиркулявӣ (C)

1C : légère décoloration centrale
 Slight central discoloration

2C - 3C - 4C : décoloration centrale, de la pièce de monnaie au "trèfle à 5 feuilles"
 central discoloration, from "coin" to "5-leaved clover"

5C - 6C - 7C : décoloration centrale croissante et taches dans la périphérie
 increasing central discoloration with peripheral spots

8C - 9C - 10C : décoloration croissante de la périphérie
 increasing peripheral discoloration

6

Навъҳои себи
Голден Елстар
ва Белшар

Модели радиалӣ

1 R : légère décoloration centrale
Slight central discoloration

2 R - 3R - 4R : décolorations radiales croissantes
Increasing radial discolorations

5R - 6R - 7R : décoloration centrale croissante et fissuration de la périphérie
Increasing central discoloration with peripheral cracks

8R - 9R - 10R : décoloration croissante de la périphérie
Increasing peripheral discoloration

ECTAP ENHANCED COMPETITIVENESS OF TALUK AGRIBUSINESS PROJECT NIRAS This project is funded by The European Union

7

► Меъёри қанднокӣ

Меъёри қанднокии минималиро баъзе харидорон талаб менамоянд, вале эҳтиёт шавед, меъёри баланди қанднокӣ маънои онро надорад, ки давраи чидани мева фаро расидааст ин боз аз шароити иқлими сол вобастаги дорад.

Меъёри қанднокӣро бо асбоби рефрактометр месанҷанд.

Refractometre-hawto.lrk

1. Placez une petite quantité d'échantillon sur le prisme

2. Refermez le volet et regardez

3. Notez la position de l'échelle en bordure

ECTAP ENHANCED COMPETITIVENESS OF TALUK AGRIBUSINESS PROJECT NIRAS This project is funded by The European Union

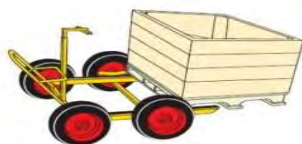
8

Асбобҳои барои ҳолсилғундорӣ

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 This project is funded by The European Union

Erasmus School
 ERASMUS+ SKILLS AND
 EMPLOYMENT
NIRAS

Асбобҳои ёрирасон барои ҳолсилғундорӣ

9

Сабаду таҷҳизотҳои барои ҳолсилғундорӣ

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
 This project is funded by The European Union

Erasmus School
 ERASMUS+ SKILLS AND
 EMPLOYMENT
NIRAS

10

ЕСТАР
ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF BALK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRAS
This project is funded by The European Union

Техника барои
 чамъовари хосил

11

Тачхизоти як қабата

12

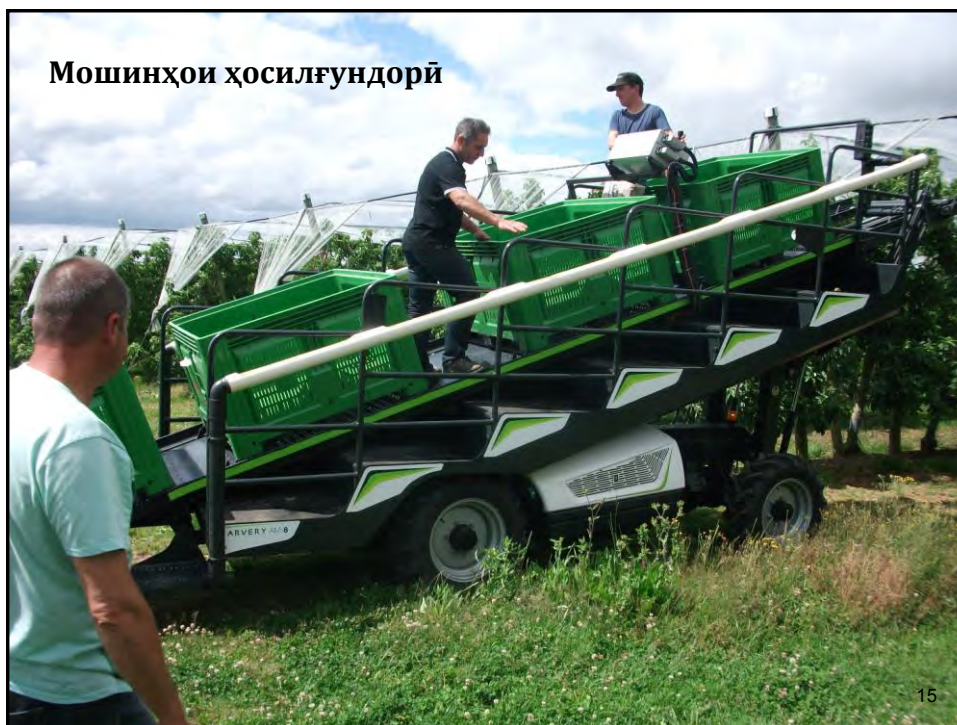
Мошинаи дуқабата барои
ҳосилгундори

13

Давраи ҳосилгундори

14

Анбори нигоҳдории себ

- ▶ Дастур барои ҳосилгундорӣ

Тарзи чидани себ дар расм

«Битер Пит»
(норасоии калсий)

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

Erasmus School
NIRAS

17

Саратони пушиши мева

ECTAP
ENHANCED COMPETITIVENESS
OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
This project is funded by The European Union

Erasmus School
NIRAS

18

Пуки сурхча

19

Сӯзиш аз нӯри офтоб

20

Себи чарб (цилонок)

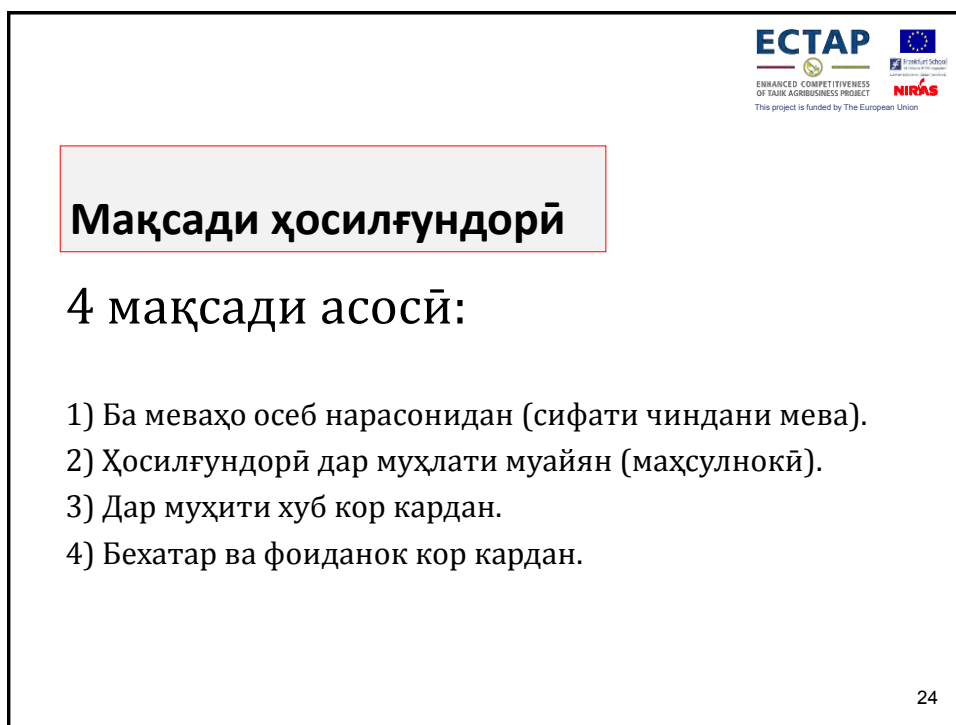
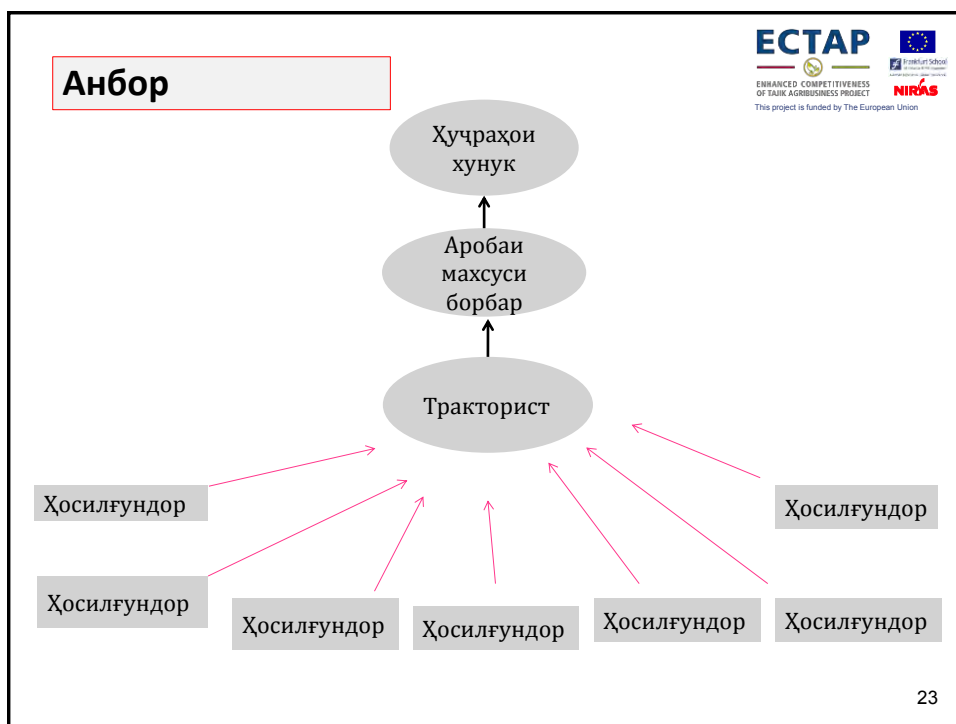

21

Себи баднамуд (русетинг)

22

ENHANCED COMPETITIVENESS OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT

This project is funded by The European Union

Сардхона

- ▶ Меваҳоро чиндашударо то 24 соат дар сардхона ҷой кардан;
- ▶ Мунтазам оксигенро дар сардхона ворид намуда этиленро хориҷ намудан;
- ▶ Барои дуру дароз нигоҳ доштан дараҷаи сарди ро барои мева муайян намудан;
- ▶ Дар 1 м³ 180 кг себро нигоҳ бояд дошт;
- ▶ Меваҳои осебдидаро ҷудо намуда аз сардхона берун баровардан;
- ▶ Ҳароратро мунтазам нигоҳ доштан;
- ▶ Афзоиши пухтарасидани себҳоро назорат намудан.

26

Ҳарорати нигоҳдорӣ вобаста аз навъи себ

Навъ	Моҳ	Ҳарорат
Голден делишес	6	0 - 1
Гранни смит	5	0 - 1
Айдаред	6	2 - 3
Делишес	4 - 5	0 - 1

27

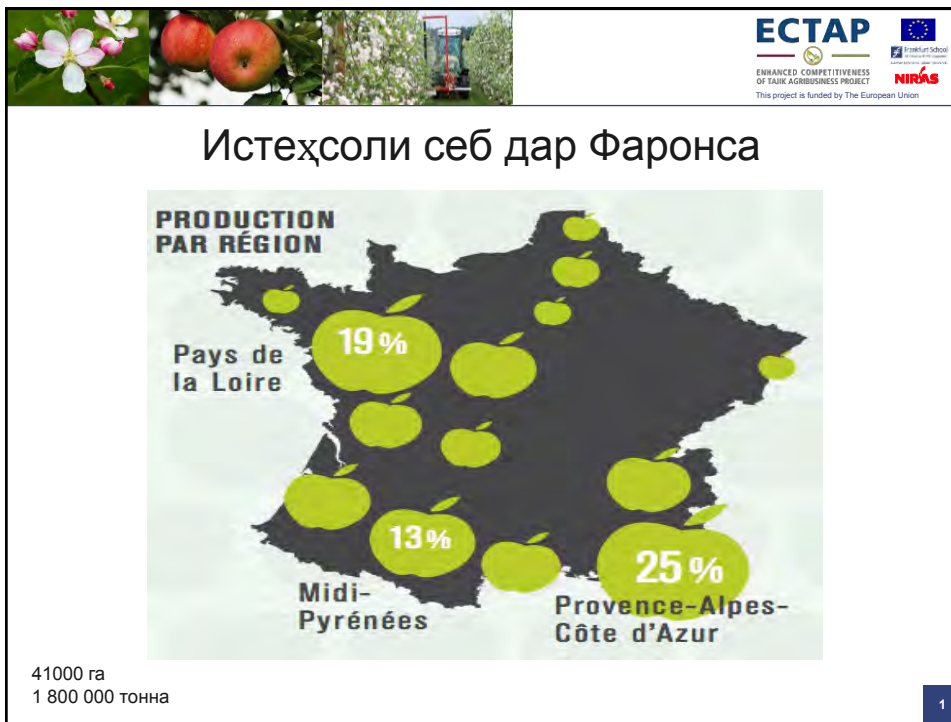
Намуди зоҳирии сардхона

28

Истеҳсоли себ дар Фаронса

- Майдон 41000 га
- 1 800 000 тонна
- 40% ба содирот (1-умин харидор : Англия)
- 1-умин содиркунандаи себ то солҳои 1990
- Имрӯз 3-юмин содиркунандаи себ дар Аврупо баъд аз Италия ва Полша
- Байни солҳои 2005 ва 2015 25% боғҳо аз байн рафт (сабаб ин рақобатнокӣ)

2

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Production de pommes en France par variétés ⁸	
Golden	37,8 %
Gala	16,8 %
Granny Smith	10,7 %
Braeburn	9,3 %
Red delicious	6,1 %
Reinettes	3,7 %
Pink Lady	3,7 %
Pomme Fuji	2,0 %
Jonagold	2,0 %
Eistar	1,6 %
Chantecler	1,2 %
Idared	1,1 %
Boskoop	0,5 %
Autres	3,4 %

1 800 000 тонна

1

2

3

4

3

ECTAP
 ENHANCED COMPETITIVENESS
 OF TAJIK AGRIBUSINESS PROJECT
NIRÁS
 This project is funded by The European Union

Маълумотҳо

- Арзиши себ 0.40-0.45 евро/кг
- Арзиши қувваи корӣ (дастчин) 14 евро/соат
- Арзиши дастчин дар 1кг 55% (0.23 евро/кг)
- Арзиш дар бозор 0.30/кг
- Нархи фурӯши яклухт 0.70 -1 евро /кг
- Нархи фурӯши чакана 2 евро /кг

4

Арзиши бунёди боғ : 30 000 евро/га
Арзиши бунёди боғ бо тур : 40 000 евро/га

